

A HÉT

Főszerkesztő:

KISS JÓZSEF

15. szám.

XXXI. évf.

Egyébtermék szétválasztását megengedem.

Budapest, 1930. május 29. n.

Dr. BRASSÓVÁRI JULIAN
kir. ügyész.

(Labori felvétele.)

LYKA KÁROLY

TARTALOM:

- L. L.: A tank békéje.
BAÁN ENDRE: Tavasz kiállítás.
(Vers.)
ZSUZSANNA MÁRIA: Vitriól.
(Novella.)
TASS JÓZSEF: Himnusz a Dunához.
(Vers.)
Toll és Tör.
f. gy.: Lyka Károly.
SOMLAY KÁROLY: Gräichen.
(Novella.)
TAMÁS ERNO: Dionysia. (Vers.)
FÖLDI MIHALY: A destruktív
lélek s az alkotó jövő.
BALZAC—MOLY TAMÁS: Dráma
a tenger partján. (Novella.
2. folytatás.)
Innen-Onnan.
F. L.: A menyasszony.
REGISTER: Képzőművészeti
krónika.
FÁTH IMRE: Az Ezeregy Éjszaka
Könyve.

Közigazdaság.

1920. május 1.

Ára 5 korona.

FOLYÓIRAT

1923/24.

1-11.

A HÉT KÖNYVOSZTÁLYA.

BUDAPEST, V. KER., ORSZÁGHÁZ-TÉR 16. SZÁM.

Minden könyvet az eredeti bolti áron szállít. Legcélszerűbb a könyvek árát postautalványon előre beküldeni, mivel utánvétküldésnél a könyvek is később jutnak a megrendelő birtokába s a portóköltség jóval magasabb.

Portóköltség csomagoknál ... 6 korona. — Ajánlott küldés mellett ... 4 korona.

Ady Endre. Szeretném, ha szeret- nének ... 18.—	Mayerink. Zöldarcu kísértet ... 33.—
— — A menekülő élet ... 18.—	Aage Madelung. Mensch Péter czir- kusza ... 30.80
— — Vér és arany ... 18.—	Madách. Ember tragédiája ... 12.—
— — Ki látott engem? ... 18.—	Magyar Elek. Pesti históriák ... 30.80
— — A minden titkok verseiből ... 18.—	Méray-Horváth Károly. A Lizginem ... 17.60
— — Az Illés szekeren ... 18.—	Mereskovszkij. Michelangelo ... 4.—
— — Magunk szerelme ... 18.—	Mares Jolánthe. A vágy ... 12.—
— — Így is történhetik ... 18.—	Maupassant. Az örökség ... 3.—
Anatole France. Poncius Pilátus ... 1.50	— — Holdvilág ... 26.40
— — Parttűtő angyalok ... 20.—	Molnár Ferencz. A szentolvajok ... 50.—
— — Komédiás történet ... 22.—	Mürger Henry. Diákország ... 22.—
— — Coignard abbé véleményei ... 16.80	Nansen Péter. Julia naplója ... 18.—
— — Fehér kövön ... 16.80	Nádas Sándor. Krisztina sorsa ... 20.—
— — Komédia ... 24.—	Nagy Lajos. Fiatalemberek ... 20.—
Arcübasev. Szenvedély ... 10.—	Pásztor Árpád. Kelemenék ... 16.—
Babits Mihály. Karácsonyi Madonna. ... 30.—	Philippe Ch. L. Perdrix apó ... 3.—
— — Pávatollak ... 20.—	Pierre Loti. Egy spahi története ... 3.—
Bacsó Béla. A Sefesik ház ... 12.—	Prosper Merimiée. Cármen ... 6.60
Balzac. Sarrasine ... 3.20	Pierre Louys. Aphrodite ... 24.—
— — A vörös koresma ... 3.20	Peladan. A mindenható arany ... 20.—
— — Az elegáns élet filozófiája ... 16.80	— — Egy az egygyel ... 24.—
Barbusse. Pokol. (L'Enfer) ... 16.—	Páter Walter. A renaissance ... 16.80
Barriere Marcel. A csábítás művé- szete ... 24.—	Romain Rolland. Jean Christophe I. A Hajnal ... 11.—
Barry Pain. Lélekcseré ... 3.—	— — II. A virradat ... 11.—
Barta Lajos. Az elsüllyedt világ ... 14.—	— — III. Az ifju ... 14.—
— — Örvény ... 9.—	— — Danton ... 17.60
— — Kezdetben vala, az ige ... 15.—	— — Farkasok ... 9.—
Bergson Henry. A nevelés ... 25.—	Révész Béla. Új novellák ... 7.—
Bierbaum. A pokol automobilja ... 1.50	Riedl Frigyes. Arany János ... 48.—
Bresztovszky. Miért? ... 5.—	Ruttay György. A nagyvilági nő ... 19.80
Clemenceu. A boldogság fátyola ... 2.64	Schnitzler. Szavak komédiája ... 7.40
Carnegie. Napjaink problémái ... 17.—	Schuhmacher. Lady Hamilton szerelme ... 20.—
Chesterton. Hagyományok és hazug- ságok ... 19.80	— — Lord Nelson utolsó szerelme ... 20.—
Csató Károly. Giarion ... 7.15	Serao Matild. A levágott kéz ... 50.—
Dickens. Az élet küzdelmei ... 15.—	Sidney Garrick. Szerelem vására ... 6.60
Dumas. A jávai orvos ... 35.—	Swift. Gulliver utazásai Karinthy Fri- gyes fordítása ... 25.—
Ewers Heinz Hans. India és én ... 24.—	Spenczer. A haladás ... 16.50
Erdős Renné. Az új sarj ... 35.—	Stevenson. Kincses sziget ... 26.—
— — Az élet királynője ... 35.—	Stendhal. A szerelemről ... 25.—
— — Új dalok, Kleopátra ... 8.—	Strindberg. Hemső regénye ... 20.—
Farrere Claude. Nyugoti bestiák ... 26.40	— — Viharos tengeren ... 26.—
Farkas Imre. Szent tavasz ... 15.—	Szász Zoltán. A szerelem ... 18.—
— — Antal. Megnyit a börtön ... 4.50	Szomaházy István. Barátaim a ha- lottak ... 16.—
— — Parasztragédiák ... 5.—	Szekula Jenő. Dr. Pokol ... 4.80
Ferenczi Sári. Agneszka elment ... 19.80	Szép Ernő. Lila akác ... 19.80
Fodor László. Fuvolás férfi ... 9.24	— — A Patika ... 15.40
Földi Mihály. Szahara ... 80.—	— — Emlék ... 12.—
Füst Milán. Nevetők ... 9.68	— — Régi kedvünk ... 14.—
Gorkij. Egy élet regénye ... 36.—	Szomorj Dezső. II. József császár ... 10.—
Gyárfás Dezső. Orpheum ... 15.—	— — Matuska ... 12.—
Harbou. Titok ... 26.40	Twain Márk. Tamás urfi mint detektív ... 24.—
Harsányi Zsolt. A féltékeny költő ... 6.—	— — Wicklow. A kém és más tör- ténetek ... 11.55
Heller Frank. A nagyherceg pénz- ügyei ... 22.—	Tolstoj. Iljics Iván ... 3.—
Heltay Jenő. A 111-es ... 18.—	Thackeray. Titmarsch Sámuel története ... 12.—
— — Magyar humoristák ... 12.—	Tagore Rabindranath. Volt egyszer egy király ... 12.10
Irwing. Rip van Winkle ... 4.—	Tömörkény István. Népek az ország használatában ... 15.—
Jerusalem. Szent Skarabeus ... 30.—	Ujváry Péter. A bosszúálló Isten ... 30.—
Jack London. Ádám előtt ... 4.—	Voltaire. Zadig és a Babyloni király- leány ... 30.—
Jerome K. Jerome. Egy naplopó tünődései ... 20.—	Verne. Arany meteor ... 16.—
Kaynes. A béke gazdasági követke- zményei ... 33.—	Villányi Andor. Mária ... 25.—
Köszeghy. A művelzés művészete ... 35.—	Wagner Richard. Egy német mu- zisikus Párisban ... 15.40
Kipling Rudyard. Kim ... 40.—	Waleff de Maurice. A szerelmes Mag- dolna ... 20.—
Kafka Margit. Csendes válságok ... 35.—	Wallesz Jenő. A párt asszonya ... 15.—
Knut Hamsun. Az anyaföld áldása ... 26.40	Zola. A zsákmány ... 18.—
— — Viktoria ... 3.—	— — A malom ostroma ... 4.—
— — Az éhség ... 6.50	— — A pénz ... 30.—
Krudy Gyula. Asszonyok díja ... 33.—	— — Összeomlás ... 30.—
— — A betyár álma ... 16.—	— — Igazság ... 40.—
— — A podolini kísértet ... 13.20	— — Patkányfogó ... 40.—
— — Szindbád ifjúsága és szomorúsága ... 25.—	— — A Rougon-Maquart család tör- ténete: I. kötet Rougonék szeren- cséje ... 33.—
Keleti Márton. Szomszédok ... 2.—	— — II. kötet A kővez ... 33.—
Landsberger. Kacagj Bajazzo ... 36.—	— — III. kötet Páris gyomra ... 33.—
Laroux Gaston. Halál után ... 13.20	— — IV. kötet Plaissans meghódítása ... 39.60
— — A sárga szoba titka ... 20.—	— — Therese Raquin ... 30.80
Liptay Imre. Kegyelmes Uram ... 30.—	
Lie Jónás. Az életfogytiglan elítélt ... 4.50	
Leonid Andrejev. A kormányzó ... 2.50	
Mann Heinrich. Diana ... 40.—	
Móricz Zsigmond. Vidéki hírek ... 18.—	
Mikszáth. Anekdoták, két kötet ... 14.40	

Megjelen minden hó 1, 10 és 20-án.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 140.—

Félévre ... " 70.—

Negyedévre ... " 35.—

Egyes szám ára 5 korona.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

Főszerkesztő: KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

V., Országház-tér 16. szám.

Telefonszám: 142—17.

Hirdetések

felvétele ugyanott

Budapest, május hó 1.

Azon tisztelt előfizetőinket, akik lapunk előfizetési díjával még hátralékban vannak, tisztelettel kérjük, hogy az esedékes díjakat mielőbb beküldeni szíveskedjenek, mert a nagy papírhiány és a drágaságra való tekintettel csakis annyi példányt nyomathatunk, amennyire okvetlenül szükségünk van.

KRÓNKA.

❖❖❖

A tank békéje.

ápr. 27.

Ha nem is a legfinnyásabb, de mindenesetre a leghálásabb írói ötletek egyike: papucsban mutatni be a világtörténelem főszereplőit. Ami máskor a vakmerő karrikaturistára várt, azt kényelmesen elvégezheti most a fotográfus. San Remo, hotel-élet, séták a plage-on, szalmakalap és tennisz nadrág, talán esténként egy kis bridge-parti és — ime a térképet újra rajzoló legfőbb aeropág. Szállodai számla, londonerek és világpolitika. Az urak nem sokkal több óvatossággal transzirozzák az egyes országokat, mint azt a húsételt, amit a pincér estebédnél asztalokra tesz.

San Remo. Riviera. Elmúlhatatlan tavasz, örök gondtalanság. Hárfázó halászok, holdfény, lágyan csengő olasz melódiák. Az élet szép, mondhatni lényegtelen, mint valami gondolkirándulás. A fődolog: rendes étvágy, kitűnő emésztés, pompás álom, esetleg ráadásul jó ital és finom szivar, rendes kapuciner színű dohány, még a jó idillikus háborúból való. A genuai öböl maga az optimizmus és az sem katasztrófa, hogy a békekonferenciát már régesrégén harmadik szereposztással játszik. Elvégre az ilyen hosszúéletű műsordarabban nem tarthatnak ki végig a bemutató előadás szereplői.

Örök tavasz — ott. Örök tél — itt, minálunk, akikről döntenek ott. Paradicsomi nyugalom, fehér sütésű napfény ott. Talán már azt sem tudják, volt-e háború a világon. Mi még kissé emlékezünk rá. Emlékezünk annál is inkább, mert a mi háborúnk tulajdonképpen csak a nagy háború befejezése után következett. A balkáni háború volt bevezetője, Magyarország megrohanása befejezése a világhá-

borúnak (Befejezése?...) Mi, akik több mint négy esztendőn át emberül védelmeztük a közép-európai blokkot, a világháború befejezése után megbénultan voltunk kénytelenek kiszolgáltatni Erdélyt, a Bánságot, a Felvidéket maradék ellenséges hadaknak, tegnap megszűnt seregek újra éledő roncsainak vagy olyanoknak, amelyek máról-holnapra alakultak — mint ellenséges formációk — a megszűnt monarchia szélnék eresztett csapataiból. A mi háborúnk 1918 október végén kezdődött.

Talán ezért is van, hogy a békekötésnél a legutolsó sorba kerültünk. A német béke már majdnem egy esztendő, (egy éves és már mégis erejét vesztett aggastyán,) az osztrákok, a bolgárok már régen aláírták a békét, a törökök most kapják meg a békeszerződést, egyedül mi vagyunk hátra. A magyar béke még csak a róla keringő rossz hírekben él. Ellenben megvan a blokád, a gazdasági ellenséges körülmények, Európába nyíló vasuti vonalainkat leamputálják a megcsönkített ország határain, vízi utaink ügye rendezetlen és a végtelen fegyverszünetről szenved kivitelünk, behozatalunk és valutánk.

A történelemben példa nélkül való, hogy egy országot a háború után is — gazdaságilag — újabb két esztendőre hadiállapotba helyezzenek. Ha valaki propaganda-plakátot akarna rajzolni arról a rémítő igazságtalanságról, ami a magyarsággal történik, nem kellene mást csinálnia, mint egy kettéosztott kép egyik felén elhelyezni a san remoi urak nyájas üdülését, a másikon a budapesti kirkatok ártáblázatát. A rivierai tavasz és egy tömegnyomorúságba döntött német, ez az igazi wilsoni mérleg, a civilizációnak az a legfőbb csúcspontja, amely az antant hadicéljainak élére volt írva. A melinit és a gázbomba iszonyú kegyetlensége, a modern hadviselés teljes barbár kíméletlensége nyilvánul meg a béketárgyalásokon is. Ez a tank békéje, az irgalmatlan szerkezetű, seregeket bontó hadiszörnyeteg. Megnyugvást ez nem hozhat. Mint az iszonyú hadiszeker az út porát, úgy kavarja fel a san remoi béke a népek és nemzetek indulatát. Megnyugvás helyett pedig tovább erjeszti az egész világnak azt a neuraszténias nyugtalanságát, ami elkezdődött már a balkáni háborúval és amelynek a végét ki tudja még csak megsejteni is...?

L. L.

Tavaszi kiáltás.

Oh életem, te furcsa, bágyadt bolygó
A létnek széles firmamentumán!
A világnak új láza benned forgó
Gyötrelmes vajadás sok éjszakán.

Oh mért hogy minden: lankadó ős, sugárzó tavasz,
Mikor hozzám ér: kiáltó fájdalom lesz?
Oh mért, hogy mindegy: nap süt-é, havaz?
Fájdalom, te vagy, ki rajtam végig ömlesz.

Most sem heverhetek fiatal testtel,
Friss kacajjal a hajnali mezőn!
Halk sóhaj a számos, bús kámsza ruhámon,
Mint sirok közt barátnak, zord temetőn.

Oh úgy szeretném ódon képteremben
Az ősimtól megkérdeni: így volt?
Itt éltetek életben képtelenben
S volt szívetek életre hívni engem?

Itt éltetek ajkatokon a jajjal
S ha jajgatni akartatok, a szátok
Nektek is csúf vigyorgásra tátott?
Rátok is lesett a Halál ifjan, fekete hajjal?

Hozzátok kiáltok életem új tavaszából
Fiatal életemért, megkínzott, síró gyermek,
Életeteknek fáradt folytatása...

Baán Endre.

Vitriol.

Irta: ZSUZSANNA MÁRIA.

A társalgás, még ezeknél az aránylag korántsem átlag asszonyoknál is, akaratlanul és természetesen, szinte magától érthetően újból és megint és mindig csak vissza-visszatért a tulajdonképeni egyetlen igaz őstémához: a szerelemhez. Egypáran még próbálkoztak valami újat, nagyot, megkapót mondani a zenéről, vagy irodalomról, de a társaság főrésze már egy bizonyos esetet tárgyalt, egy bizonyos Katinkáról, aki megszökött kéthónapi házasság után, a nászútja kellő közepén.

— Az én időmben még a házasság volt szentség, de ma már, úgylátszik, a válópör az! — mondta egy magas, kreol bárónő, aki — amióta hivatalosan és visszavonhatatlanul elérte volt, sőt túl is lépte a negyvenedik esztendő, — hajlott a miszticizmus felé s nem egyszer tett társaságban ilyen titokzatos, borongó és vad kijelentéseket. Negyvenen felül minden asszony erkölcsbíró, még pedig: mennél elhízottabb, annál szigorubban és mennél kevesebb pudert használ, annál igazságtalanabb. Ha azonban — Isten ments! — még büszke is arra, hogy nem használ pudert és súlyáról is nyíltan és őszintén beszél, mint például a kreol bárónő, akkor igazán nem számíthat kegyelemre vagy elnézésre a szegény, bűnös nő lélek, aki bírói széke elé kerül.

— Lám-lám a kis Katinka! — csicsergett magában egy szőke, angyalarcú grófnő, akiről mindenki tudta, hogy még pár évvel ezelőtt kizárólag csak tehetős bankárokkal barátkozott. De hát jó az Isten és megsegíti az alázatos lelkületűeket; a

csúf anyagi gondok elmultak és most végre újra a saját társaságában élhet az aranyhajú, szép grófnő. — Lám-lám, ki hitte volna? A hugommal járt együtt a Katinka. Vallásos lányka volt, úgy tudom.

— És a férje olyan derék, szép ember, hiszen ismertétek a Péterket, ugy-e? Hát kell annál csinosabb férfit? Hát mondjátok, nem volt-e gyönyörű mult télen az asztrakán bundájában? Mindenki őt nézte a korzón. Míg a másik, úgy hallom...

— Hogyan, hát másik is van a játékban? — kérdezte a háziasszony egy kicsit megbotránkozva, összehúzott szemöldökkel, és örült, hogy a lányát, a tizenhétéves Mimy konteszt, sohasem engedte Katinkával tenniszezni. Lám, az anyai bölcs előrelátás! Szinte előérzetnek is beillene már. Fenhargon azonban még hozzátette:

— De hisz ez mindig szebb és szebb lesz, édes Sarolta!

Az ekként megszólított Sarolta pedig örült és nevetett, hogy ő mondhatja el a többieknek a közismert eset még ismeretlen részleteit:

— Csodálatos, hogy még nem hallottátok! De különben, ez olyan magától értetődő és kézenfekvő dolog volt. Szökni az ember nem szokott csak magában, egyedül. Katinka valami bécsi báróval szökött meg, helyesebben szökött haza a Semmeringről. De úgylátszik, azóta már avval is összeveszett, mert most megint egy harmadik, magas, sovány, fekete fiúval látom néha az utcán, még pedig olyan boldog, meglegedett öntelt és kihívó mosollyal a szájaszögleteiben, hogy az ember, ha nem tudná, nem is hinné el róla, hogy mennyire alaposan és visszavonhatatlanul elrontotta az életét. Ha már a férjével nem tudott összeférni, legalább a báróval, a szeretőjével vétette volna el magát. Nincs igazam, édeseim?

— Mindenesetre ez lett volna az egyetlen helyes, mondhatnám tapintatos és erkölcsös cselekedet számára. Akkor még talán közlekedhattünk volna vele, de így... Különben, ki az a fekete fiú, akivel újabban mutatkozik? — kérdezte Henriette bárónő, a háziasszony unokahúga, a legszebb asszony a társaságban, akire már legalább is hétszer mondták, hogy válik és mind a hétszer más miatt. — Ki az a fekete, magas, sovány áldozati bárány? És mi történt a bécsi báróval?

— A báró eltűnt a harc mezejéről és mivel azt mondják róla, hogy milliomos, elhiheted, hogy ez nem volt sem az első, sem az utolsó ilyenfajta kis kalandja... A fekete fiú pedig egy gyermekkori pajtása Katalinnak; nem számít, olyan félig fivérszerű, de a legunalmasabb fajtából! — szolgált magyarázatokkal egy szelid szemű és házsnak indult asszonyka. — Nem, a nevére nem emlékszem, de biztosan tudom, hogy be van mutatva, egészen társadalmi egyén, habár, azt hiszem, egy kicsit festő is. De hisz mindnyájunknak vannak ilyen ártatlan szeszélyei. Saroltának például a fogadalmak, Henriettenek a lovaglás, nekem pedig a cukrozott gyümölcs. Hát ő még művésznek képzei magát, úgy hallom. Nem baj, nem nagy baj, ugy-e?

A kreol bárónő megint szigorúan közbeszól:

— Én csak a Katinka nagybátyját sajnálom, aki olyan jól férjhez adta... Most aztán újra ott van a lány a nyakán. Szegény Sándor, jól ismerem és tudom, hogy ez milyen csapás számára. Péterke mindenképpen megfelelő volt.

— Ha legalább hozzáment volna a báróhoz! — csicsergett tovább az angyalarcú, jószívű, szép

grófnő. — Vagy ha még gyorsan valaki máshoz menne. De így, azt hiszem, tényleg nem fogadhatjuk többé. Szegény Katinka, olyan fiatal még! A kis hugommal járt együtt a Sionba, vagy ezt talán már mondtam? Bocsanat!

És összeborzongott. Arra gondolt, hogy mit csinálna ő, ha valamelyik barátjánője — hivatkozva a pár év előtti bankár ismerőseire, — hasonlóképen bánna el vele. De nem, há! Ég! még a felső körök is tudnak különbséget tenni a kényszer- és kéjgyilkosság közt. Nagyot és megkönnyebbülten sóhajtott.

— De milyen szomorú is egy ilyen úrilány elzüllése! — mondta a háziasszony és cukros süteményt kínált a teához. — Csak arra kérnék benneteket, hogy a kislányom előtt ne is említsétek ezt a borzalmas esetet. Drága Mimy olyan ártatlan, mimóza-lelkületű gyermek, még azt találja hinni, hogy minden házasság olyan, mint ezé a szerencsétlen Katonkáié volt. Pedig ez nekem most különösen kellemetlen volna. Fiatal lányok olyan befolyásolhatók, hangulatosak, hogy ne mondjam szeszélyesek néha . . .

— Valami olasz herceg udvarol neki! — súgta Henriette egy kevésbé beavatott, de nem kevésbé kíváncsiskodó vendég rózsaszínű fülébe. — Egy olasz herceg! Pallazzója van Velencében és Nápolyban. Ha csak sikerül összehozni, nagyon jó házasság lesz . . .

*

Katinka Bécsből levelet ír egy nagyon régi, nagyon kedves barátjának. Őszinten szólva, annak a barátjának ír, akihez eredetileg hozzá akart volna menni feleségül. Csak sajnos, sem ő, sem a barátja nem vettek ezt idejekorán észre. És ha talán a szívük mélyén gyanakodtak is egy kicsit az érzelmeikre, pénzük olyan utálatosan kevés volt, annyira lényegesen kevesebb, mint amennyi egy önzetlen szerelemi házassághoz okvetlenül szükséges, hogy amikor Péterke: a komoly, gazdag kérő megjelent a láthatáron, közös elhatározással és megértéssel testvéri szeretetnek és pajtáskodó gyermekkori barátságnak minősítették eddigi érzelmeiket és egymáshoz való viszonyukat.

Katinka most tizenhétéves volt, hat hete volt férjnél és nem szégyelte bevallani, hogy csalódott és hogy vágyódik a boldogság után. A levelet ceruzával írta, sírva és titokban. Alapjában véve sok dolgot csinált most titokban, de sírni viszont már mindig és egész nyíltan sírt. A levélben ezeket írta:

— Édes Fipsz! én nagyon boldogtalan vagyok, egy csöpp boldogságom sincsen és örültem vágyódom maga után és a Sándor bácsi után is, csak kevésbé örültem és semmi esetre sem fogok itt maradni, nem tudom még, mi lesz velem, de ezt nem bírom ki soká, már igazán. Az egész helyzetem olyan borzasztó lealázó és én velem, ha nincs is pénzem, nem beszélt és nem bánt még úgy soha senki, mint a Péter. Elvégre én feleségnek esküdtem fel, nem pedig cselédnek szerződtem el hozzá. De Péter, úgylátszik, még mindig nem tért magához attól az óriási megtiszteltetéstől, amit velem elkövetett, mikor kegyeskedett a pap előtt „igen“-t méltóztatni mondani, mikor pedig mondhatott volna „nem“-et is. Bár mondott volna vagy ő, vagy én, vagy maga, édes Fipsz, mert — ne haragudjon — magának is volt beleszólása a dologba. Vagy történt volna valami még idejekorán, de most már sokszor azt hiszem, hogy késő: valahol elhibáztam

az életem nagy példáját és úgy mint az összeadásnál a számtanban, a hiba minden új bekezdésnél nagyobb és nagyobb és egyre lehetetlenebb lesz kijavítani, vagy csak kiigazodni belőle. Péterrel különben is nemcsak nehéz, de lehangoló együtt lenni, olyan vitát és ellentmondást nem tűrő hangon tudja például kijelenteni, hogy én vagyok a világ legunalmasabb és legostobább teremtménye, hogy már néha magam is elhiszem. Utoljára pedig a szépségemre akart egy pár megvető és kicsinyítő megjegyzést tenni, de akkor a tükör elé álltam és egy kicsit, egész halkán, de mégis nevetni kezdtem; tudom, hogy szép vagyok, hiszen maga is mondta, ugy-e Fipsz? És ha nem jött volna közbe ez a szerencsétlenség, — értve a házasságomat, — megígérte, hogy a jövő képénél én leszek a modellje. Igaz is, min dolgozik most és ki most a modellje? Nem mintha féltékeny volnék; lássa, olyan biztosra veszem, hogy maga nem fog engem soha elfelejteni, csak éppen úgy, mint ahogy én nem felejttem el magát soha. Az ember hallatlanul tudja szeretni azt, amit elvesztett. De különösen azt, amit úgy vesztett el, hogy nem is volt az övé soha. Hajdanában miért nem csókolta meg, édes Fipsz, engemet? Irigylem azokat a lányokat és asszonyokat, akik az első csókot attól kapták, akitől akarták kapni. Habár a csókok alapjában véve nem bizonyítanak semmit. Péter, megbánt, nagyon fájdalmasan bánt meg, aztán megcsókol, aztán újra megbánt. Aztán megcsókolja Annuskát. Emlékszik az Annuskára? Olyan szőke, kedves, ijedt gyerek, de páratlanul jól és ügyesen szolgál ki. Viszont Péter olyan ügyetlenül csókolja meg, hogy a nyitva felejtett ajtón meglátom és másnap kiszidja Annuskát valami csekélység miatt és üvölt rá és ordít vele, talán, hogy a gyanúmat elterelje? Pedig ha tudná, hogy nekem milyen mindegy, tökéletesen és végtelenül mindegy, talán menekülne Annuska a szidástól és nekem sem kellene furcsa, fenyegetődző meglepetőzéseit türelmesen és szótlannul végighallgatnom. De nem. Az előbb nem mondtam igazat. Egy asszonynak, egy feleségnek sem mindegy, nem lehet mindegy, ha a házasságuk hatodik hetében férje a komornájával szórakozik. Nekem sem az. Nekem, bevallom, meglepő volt. Nekem — bevalljam? Fájt. És amellet nem vagyok szerelmes Péterbe. Minden reggel és minden este komolyan és lelkiismeretesen megvizsgálom a szívemet, hogy: jaj, nem-e lettem azzá? Nem, hála Isten, eddig nem. Ha még szerelmes is lennék Péterbe, akkor igazán örökre elveszttem a magam, a világ, sőt egy kicsit a maga részére is. Mondja, nem volna kár értem? Szegény Sándor bácsitól kaptam egy kártyát, írja, hogy beteg, de hogy maga jól van. Drága, hamis Sándor bácsi, mennyire tudja, hogy mi érdekel a legjobban az otthoni hírek közül. Fogadni mernék, hogy már megbánta, hogy férjhez adott. Attól beteg. A kártyán ugyan csúzt említ, de — azt hiszem — ez az öreg emberek lelkiismeretfurdalása. Mit gondol? Persze, hisz maga még nem volt öreg ember. Drága Fipsz, maga most lesz huszonhárom éves, — a születésnapján a Semmeringről fogok magára gondolni. Innét valószínűleg már pár nap múlva indulunk és én igazán nem fogom sajnálni. Jaj, de elég volt már Bécsből! Nyomasztó és rémes volt itten minden. Hallatlan, hogy mennyire nem örülök az életemnek. Minden untat és minden fáj, örült gyorsan sírok. A multkor is szegyeszemre elsírtam magam az Imperial halljában.

Úgy-e, Fipsz, most csodálkozik és nem ismer rám; magam sem ismerek magamra. Igaz, hogy aznap a hallban több okom volt a síráshoz, mint bárki is gondolhatta volna. Mert az, hogy Péter goromba volt velem, Baron Wittels előtt, hát az ugyan elég kellemetlen, de elvégre megszokott eseménye volt családi életünknek. Nem hiszem, hogy ezért egyedül sírva fakadtam volna, de azelőtt, közvetlenül mielőtt asztalhoz mentünk, férjem, Péterke, a kis kedves, eltépte az összes skicceimet, tanulmányaimat, rajzaimat; mult évi hosszúságos és kitartó munkám egyedüli felmutatható eredményét összetépte és aztán a tűzbe dobta őket.

— Mondtam már, hogy ezekről a bohémtempókról le kell szoknia! — jegyezte meg a férjem szárazon, mikor egy kis sikollyal az égő papírok után kaptam és eredményeképpen csak a kezemet égettem el, bevallom, nagyon ostobán. — Az én feleségemnek más dolga legyen, mint ilyen léhaságokra vesztegetni időt, papírt és ceruzát... És most, ha szabad kérdeznem, miért nyávog?

Fipsz, én tudom, hogy nem vagyok túlságosan talentumos, de azt maga is elismerte, hogy a mult évben különösen szorgalmas és kitartó voltam a munkámban. És amikor így egyszerre és minden ok nélkül... szóval, igen is nyávogtam és most is azt teszem, ha rágondolok. Rémes így kiszolgáltatva lenni egy embernek, akivel nincs egy közös gondolatunk sem. Mert ha még jóban vagyunk, akkor sem tudunk beszélgetni Péterrel. Borzasztó, hogy gyűlölöm néha, amellet felek is tőle.

— Meghalni és inkább ma, mint holnap! — mondtam a multkor Wittels előtt. Azóta olyan szépen néz rám. Azt hiszem, habár Péter barátja, nagyon sajnál engem. Megigérte, hogy a Semmeringen, ahová ő is jön, felvisz a Sonnwenstein-re, állítólag az a legszebb séta, gyönyörű kilátással a végén. Péter legfeljebb a korzón szeret andalogni, ahol igaz, úgy nézik, mint egy lányt. Azt mondják róla, hogy olyan szép! De hogy is tanultuk mi a zárdában? Szép az, ami érdek nélkül tetszik. Lehet, hogy én érdeklázasságot csináltam, de ahhoz képest — aránylag — máris eléggé ráfizettem az ügyre, lásd-rajzaim pusztulását. És bont még mindig a Sándor bácsi zsebpénzéből veszek. De majd ha azt már mind eltorkoskodtam... Hogy Péter magától nem fog adni, az biztos. De hogy én viszont nem kérek tőle, — sebj, akkor hazaszököm magához modellnek, édes Fipsz és úgy fogunk élni, mint a királyok, évről-évre a maga nagy díjaiból. De ne ijedjen meg túlságosan, ez az idő még messze van, jelenleg még ötszáz korona büszke tulajdonosnőjét tisztelheti bennem és már csak a fogacskáim miatt sem eszem túlsok cukrot.

Istenem, milyen hosszú levél és mennyi ostobaságot firkálhattam itt össze-vissza, nem merem át-olvasni, mert akkor talán, sőt egész biztosan nem küldeném el. Pedig én azt akarom, hogy megérkezzen a levelem. Azt akarom, hogy gondoljon rám, de óh, majd elfelejtettem megkérni, hogy ne írjon, ne feleljen nekem, a leveleimet mind Péter bontja fel, nem kíváncsiságból, azt hiszem csak azért, hogy megmutassa, mennyire ő az úr a házban. Kezdetben sírtam és verekedtem, most már alig törődöm vele. Csak ha magától jönne levél, azt hiszem, akkor újra harcolnék.

Hű kis barátja, édes Fipsz, üdvözli ezerszer.

Budapest. Újra itthon, Sándor bácsinál. Édes Fipsz. Két óra óta vagyok itthon és azóta folyton, mindig csak egy vágyam van, a telefonhoz szaladni, felhívni és megkérni, hogy rögtön, mindjárt és azonnal jöjjön el hozzám. De nem teszem. Azt akarom, hogy mielőtt az én hangomat hallja, már egy kicsit a füléig jusson mindaz, amit rólam beszélnek, susognak és tudni vélnek szeretetreméltó embertársaim. Azt akarom, hogy mielőtt engem lát, önönmagába nézzen és csak akkor, ha érdemesnek tart rá, édes Fipsz, csak akkor jöjjön el hozzám, vagy értem. Lehet, hogy ez rablóbecsületnek vagy ostoba affektálásnak tűnik fel mások előtt, de én csak úgy tudom a mi további életünket elképzelni, ha őszintén és teljes gyónással lépünk most már egymás mellé és egymás elé, édes Fipsz. És még mielőtt tovább mennék, ne csodálkozzon túlságosan, hogy ilyen bátran és biztosan beszélek erről, higgye el, ha Sándor bácsi nem lett volna indiszkret, még mindig csak a szent barátságról filozofálnék magával. De látja, amikor megérkeztem, fáradtan és ziláltan az úttól, a megrémült Annus és a féltucat kofferem társaságában, Sándor bácsi először nagyon meg volt lepve, aztán nagyon haragudott, végül igen meg volt hatva és boldogsága nem ismert határt. Meghatott bácsik csak a legritkább esetben titoktartók. Édes Fipsz, ha jövőre ki akarja önteni a szíve férfias bánatát, ne egy hatvanon felüli öreg úrhoz forduljon. Bizony, mikor az elbeszélésem során véletlenül, egész véletlenül, szóba került maga is, bizony Sándor bácsi elmesélte nekem, hogy maga hányszor kesergett és dühöngött — hangulatváltozásai szerint — a megtörtént megváltozhatatlan felett. Alapjában véve csak most látom, milyen ügyes dolgot csináltam. Megváltoztattam a megváltozhatatlant és kijavítottam a nagy hibát — persze, eddig csak félig. Kíváncsi vagyok, lesz-e még egyszer teljesen boldog?

De elég az ostoba gyerekeskedésből, ezentúl már csak tények jönnek és ezeket a lehető legszárazabb módon próbálom elmondani.

Tehát: Semmeringen egy este, vacsora előtt, Péter megrázott és kiütötte kezemből a virágokat, amelyeket ki akartam tűzni. Nehogy azt higgye, hogy a virágokat kaptam valakitől. Pár szál szerény ibolya volt, amellyel — még mindig az ötszáz koronám töredékeiből — kedveskedni óhajtottam magamnak. De Péter azt mondta, hogy ő gyűlöli az ilyen májusi löseteket és mivel késlekedtem parancsa szerint cselekedni, megütött és megrázott. Ez volt az első eset, hogy tettelességre merészkedett velem szemben. Szerencsétlenségemre a bőröm olyan, hogy még egy szunyogcsípés is napokig meglátszik rajta és a kezem most is csúnyán vörös volt. Wittels, akivel vacsora után mindig együtt feketekávéztunk, észrevette és megkérdezte, hogy mi történt a kezemmel?

— Beleütöttem az asztalsarkába! — hazudtam vérvörösén, de bátran.

Péter, aki — azt hiszem — rossz néven vette tőlem, hogy nem vallom be az igazat, hogy ő tőle kaptam ki, durván felkacagott:

— De ez olyan furcsa asztalsarka, hogy ha nem vigyáz magára, majd többször is beleütközhet még! — mondta és felkelt, hogy cigarettát hozzon magának, mert szokása szerint fent felejtette a tárcáját a szobában.

Akkor azt hittem, meg kell halnom szegyenemben. Nem mertem sem jobbra, sem balra, se Wittelsre, se a kezemre nézni. Már másodszor életemben kezdtem sírni tömött hallban, nagy, forró könnyeim behullottak a kávéscsészémbe.

— Ne sírjon! — mondta a báró — lesz ez még másképp is. De meddig akarja ezt még túrni, Katinka?

Azt hiszem, akkor észre sem vettem, hogy a keresztnevemen szólított. Most tisztán emlékszem rá és borzadok.

— Semeddig! — feleltem és akkor és ott elhatároztam, hogy hazaszököm Sándor bácsihoz. De pénzem nem volt és hogyan és mikép, azt nem tudtam. Boldog voltam, mikor Wittels felajánlotta, hogy mindenben a segítségemre lesz. És akár milyen undorral és megvetéssel is szeretnék most írni róla, kénytelen vagyok elismerni, hogy akkor tényleg segített. Ő csábította el Pétert egy automobil kirándulásra, amelyről Péter, szokott udvariasságával és mivel azt hitte, hogy nagyon akarok menni, otthon hagyott és amely idő alatt Annus meg én lázasan pakkoltunk és készülődtünk a nagy útra. Hogy Wittels hogyan tudott visszakerülni, idejekorán, hogy elérjük a délutáni vonatot? azt még mai napig sem tudom. De már akkor sem érdekelt, szavamra. Fő az volt, hogy megmenekültem, hogy útban voltam hazafelé. Csoda-e, hogy imádtam Wittelst?

— Maga nélkül soha, soha sem tudtam volna elmenekülni, édes, édes báró! — mondtam neki félig sírva, félig nevetve.

— Remélem, hogy ezt sosem fogja elfelejteni! — felelte Wittels mosolyogva, amit akkor még csak limonádézú válasznak, ma azonban utálatos aljaságnak tartok tőle.

Bécsben, vagyis Bécs előtt, Wittels azt mondta, hogy mivel az Imperialban nem tudott megfelelő szobákat kapni, meg kell elégednem az ő lakásával egy éjszakára. Azt feleltem, hogy az Imperialhoz annyira rossz emlékeim kapcsolódnak, hogy nem lehet nekem olyan kényelmetlen vackot adni, amelyben ne laknék szívesebben, mint ott. Azt hiszem, ha most így visszagondolok erre, egy hivatásos barátom sem felelhetett volna megfélelőbben és biztatóbban. De én még mindig ne gondoltam úgy Wittelsre, mint egy esetleges férfire. Kicsit kopasz már és az én szememben ő úgy hozzátartozott akkor az utazási készletekhez, mint teszem fel a Südbahn vagy a podgyászfeladó. Elfelejtettem mondani, hogy utazásunk alatt kártyáztunk és én gyanusan nyertem. Nagyon örültem a pénznek és kis, üres erszényem nemsokára úgy felfújta magát a sok tíz-, husz- és százkoronásoktól, hogy a La Fontaine béka sorsa fenyegette. Ezen is nagyon nevettem és mulattam.

— Hizókúrárt tart az erszényem, — mondtam többször boldogan.

A kocsiban megcsókolt.

És innét kezdve következik rövid, de kellemetlen tapasztalatokkal bővelkedő életem legfőrtelmesebb éjszakája. Még az ellenségemnek sem kívánom ezt a halálos félelemben és folytonos harcra-készültségben töltött hét álmatlan órát. Azt hiszem, akkor kaptam ezt a csúnya, öreg és ijedt vonást a szemem és ajkaim körül és az összes ősz hajszálaim is innét származnak. Ez az éjszaka, ez a rettenetes, rémes, soha el nem felejthető éjszaka

megint évekkel megöregített. Csak ne látnám folyton, mindig és olyan tisztán magam előtt az egész. Nem mertem mozdulni, nem mertem levetkőzni, lepihenni, mint egy kis megkínzott állat, úgy ültem ott a sarokban és Wittels minden közeledésére sírva és sikongva ugráltam fel a helyemről. A végén szinte már ő is megijedt tőlem, azt hiszem azt gondolta: megőrültem és a következő ményektől félt.

— De hát, az Istenért, Katinka! — kérdezte megütközve — mit gondolt maga, miért segített és miért vállalkoztam a maga megszöktetésére? Csak nem akarja azt mondani, hogy azt hitte: az emberszeretet vezérelt ebben a kalandos vállalkozásomban? Nem, édes Katinka, én nem tartozom a középkor nemes lovagjai közé, akik a hölgyük egy mosolyáért harcolták végig az őket korántsem érdeklő harcokat. Mért igaz ugyan, hogy maga nagyon szépen mosolyog, de bioznyára még gyönyörűbben csókol és ölel... és egyszóval mindenféle más szépeket is tud.

Oh rémes, oh gyötrelmes éjszaka! Reggel felé Wittelst elnyomta az álom és akkor elhatároztam, hogy megszököm, Annust nem mertem kocsióért küldeni, mert hátha azalatt felébredt volna a báró és tapasztalatból tudtam, hogy Annus milyen segítségemre volt egész éjjel, ha láthatatlanul is a melleszobában és így magam szaladtam el kocsióért. De azontúl már minden egész simán ment. Csak a pénzt nem adtam vissza, mert hisz különben máig sem kerültem volna haza, de ellenértékül otthagytam egy gyémántos csattomat, ami legalább is ért annyit. És össze-vissza, ha ostobán is, de legalább korrektül viselkedtem. És mostanában hallom, hogy: a báró szeretője voltam, de hogy összevesztünk, mert el akartam magam vele vétetni, de ő nem akart elvenni és ezért szakított, inkább velem, mint a tisztességes felfogásával. És édes Fipss, mindezek után én nem merem magát rábeszélteni, hogy eljöjjön meglátogatni, csak azt tegye, amit jónak lát és ahogy gondolja, édes Fipsz — ahogy akarja — mert engem — hallom — nem akarnak itt fogadni és társadalmilag egészen, igen, teljesen tönkre vagyok téve, azt hallom, úgy mondják...

De nemsokára jöjjön Fipsz, mert várom.

*

A vitriol olyan maró méreg, amely, külsőleg rombol és gyötör, a belső és nemesebb szerveket azonban egészen sértetlenül hagyja.

Himnusz a Dunához.

Büszke folyó! — Riadó forrása az égi haragnak!
Ó Duna! — Ó rohanó sorsunk! — Ó szigorú
Örvény! — Éreszavú víz! — Ó legkeserűbb Európa
Összes hajjai közt! — Mégis örökre mienk! —
Nemzőnk vagy — haragos! Lányé kod alatt, — tapadó
Sarjadtunk. Dagadó melled igazva nevelt. [fört, —
Bő öleden csüngvén robajos sodrod nemesített
Néppé, szerte erőt sorsként egybefogón. —
Százkarú isten! — Erős, termékeny uralmad a harcok
Vaskora! — Am fakadó emlőid tarajos
Sodra ígért újulás! — Tombolhat a sárga enyészet:
Biztos hajbajdon csordul már a jövő.

Tass József.

TOLL ÉS TÖR.

A KÜLÜGYMINISZTER ÉS A SAJTÓ megértik egymást. Ez annál üdösebb, mert hisz egymás nélkül amúgy sem lehetnének el. Egyik kiegészíti a másikat. Összetartozó szervek, együtt hiba nélkül funkcionálhatnak, egymás nélkül megbénulnak. Eddig volt a sajtónk, nem volt külügyminisztériumunk. Volt valahol a Lajtán túl, de az nem volt a miénk, bár annak kellett vallanunk. Hiányzott az éltető szellem, a közös irányelvek, az együttműködés harmóniája. Volt idegen külügyi diplomáciánk, de nem volt magyar külügyi politikánk. Most magyar külügyminisztérium és magyar sajtó összalátkoztak. Rendben van. Ketten jelentik az okos fejlődés lehetőségét és a nemzet orientációját. A jövődőt kémleljük mindnyájan, éles és látó szemre van szükségünk. A külügyminisztérium most a mi szemünk. A sajtó a tapintásunk. Teleki Pál tudja ezt. Elsőnek fogadta magánál a sajtó képviselőit. A magyar nemzet diplomáciájának felépítéséhez tette meg a legfontosabb lépést, okos diplomáciával.

FÖLDET A KATONÁKNAK, amit vérükkel trágyáztak, azt most műveljék meg kezük munkájával. Karcag után Nádudvar kínálja föl termő holdjait szabad és örök tulajdonul a vitéz katonák megjutalmazására. Ugy látjuk a dolgokat, mint egy feltámadás szebb és magasabb kor szimbólumát. A katonára hűvelébe rejti kardját és az eke fegyverével hódít gazdag és békés jövődőt nemzete számára. Földet a katonáknak, hogy kiharcolják a jólétet a maguk és mindnyájunk számára. A föld nem ellenség és szívesen várja a harcot, hogy izmos kezek belemélyedjenek a húsába és felrázzák tunya álmából. Katonákra van szükség, a föld katonáira. Karcag és Nádudvar tudják ezt, mikor donációba adják dús földjeiket és valószínűleg úgy gondolkodnak, hogy váljon csak a nemzeti hadsereg katonája a föld polgárává, mert egy földművelő polgár most az ország legjobb katonája.

AZ ELSŐ NŐI BESZÉD a nemzetgyűlésen a szenáció erejével hatott. A beszéd hatott és nem a nő, pedig hát a várakozás nem a beszéd, hanem a nő felé fordult. Nő a politikai fórumon általában szokatlan jelenlét és nem olyan csodálatos, hogy a figyelem és az érdeklődés inkább a külsőségekre szegeződött. Hogy fest egy nő a parlamentben? Hát jól festett. Nem a nő, hanem a lényege, mely szilárd akaratból, tette való készségből és alkotó erőből tevődött össze. Nem a nő, nem is a politikus érvényesült 'Schlachta Margitban, hanem a nyugtalan és keserű ember, aki a tökéletesség felé törekszik és mint erős csavar illeszkedik be a fejlődés gépezetébe. A nőben rejlő társadalmi és közgazdasági erő kihasználása, anya és csecsemővédelem, iskola-reform, szép és komoly tervek és irányvonalak avatták a beszédet cselekedetté. Schlachta Margit közéleti pá-

lyája csak most kezdődött, de máris a zenitjére ért. Sikert a benne rejlő emberi értékek mozdították elő. Nem volt feminista, nem agitált a nők szavazati jogáért megengedett és meg nem engedett eszközökkel, dolgozott esendesen, hogy céljához, az emberi boldoguláshoz, melyben a nők minden érdekkielégülése benne foglaltatik, közelebb jusson. Gyümölcse szépen érik. Schlachta Margit már alkot a nemzetgyűlésen, a feministák pedig, hol vannak a feministák? Eltűntek a jelszavakkal. A Schlachta Margitok nélkülök is érvényesülnek, nem mint nők, hanem mint a körmiünkre égő nemzeti és társadalmi munka serény napszámosai.

CETINJE kinos hatást gyakorolt Belgrádra, viszonzásul azért a kinos hatásért, amit Belgrád gyakorolt Cetinjére. E kinos hatást még most is nyögi a fekete hegyek országa, a kopár Montenegró, melynek meredek hegyi utain szerb őráratok cirkálnak. Őrzik a szegénységet. A jugoszláv étvágy nem válogatós és Proticék foga beleharap az ösztövr sziklába is, hogy a nagyhatalmi terület annál kiadósabb legyen. De Montenegró ragaszkodik köveihez, melyeknek üregei alatt szabad álmának forrásvizei csergedeznek. Montenegró ennél többet is tesz. A vízhez is ragaszkodik. A tengerhez. A kikötőhöz. A szabad kijáráshoz. Cattaróhoz. Ez a ragaszkodás persze kinos hatást kelt Belgrádban. Minek Montenegrónak kikötő? Hallatlan nagyizolás, mitöbb nagyképűség! Boldog Cetinje valóban meglepődhetne avval, hogy sikerült a jugoszláv szabadság révén kikötnie!

Lyka Károly.

A művészek művésznek ismerik el és meghajolnak az ítélete előtt. Az írók büszkén vallják a magukénak. Művészetről magyarul senki olyan szépen és előkelően, keresetlenül és választékosan írni nem tud, mint ő. A kartársak vita nélkül engedik át neki, ami megilleti őt: az első helyet. A kortárs pedig, akinek az a kivételes szerencse jutott osztályrészéül, hogy mint munkatársa, tanítványa, portása vagy szolgája személyesen is érintkezhet véle, a kortárs, legyen az miniszter vagy gépiró-kisasszony, e személyes érintkezés, pusztán ténye által: magasabbrendű, külön, jobb emberré lesz, minth amilyen annakelőtte volt. Ilyen mágikus erő lakik benne.

A kritika, az esztétika, a művészettörténelem: nem a legtermékenyebb szellemi tevékenységek közé tartoznak. Lyka Károly azonban úgy műveli azokat, hogy az emberek számára boldogság fakad belőlük. Kritikai, esztétikai, művészettörténelmi értekezései ugyanis: gyönyörűségekre tanítanak, ara tanítanak, hogy hogyan találhatunk élvezetet művészi alkotások szemlélésében, megtanítanak gyönyörködni és nem hisszük, hogy esztétikus tehetne ennél többet az emberiség érdekében.

A kritika nyelve: valóságos tolvajnyelv. A kritika (a legjobb esetben) tényálladékvéltel szakemberek számára. Az élethez rendszerint semmi köze. Lyka Károly kritikái megépítik a hidat, amely a hétköznapi élettől a műalkotásig vezet, áthidalják az élet és a művészet között való űrt, a műalkotások úgy jelennek meg bennük, mint az élet jelenségei s a művészek, mint emberek, akik éltek, avagy még mindig élnek, éreznek s gondolkodnak. A kritikai tolvajnyelvre neki nincs szüksége. Érzésének és értelmének tizenhatezer

Grätchen.

Irta: SOMLAY KÁROLY.

gyertyafényű sugára minden mélységbe eljut s bevilágít. Előtte lepattognak a záruk, amelyek a tömeg elől őrzik a mesterműveket. A rejteajtók maguktól kitárulnak és előtte megnyílnak az utak mind, amelyek a művészi megismeréshez vezetnek. A megismerés boldogságát azonban ő irigyen nem tartja meg magának, de részeltet benne mindenkit, akit a szépség után való vágy tölt el.

Nem titok, hogy művészeti íróink (és nem csak a magyarok) túlnyomórészt nem értenek a művészethez és zavaros dialektikát űznek, avagy arra szorítkoznak, hogy bizonyos jelenségekre bizonyos szakkifejezéseket alkalmazzanak értékelés gyanánt. Ez nem titok és csodálatosnak sem csodálatos. Kritikát mondani csak arról lehet, amit az ember maga is meg tud, meg tudna vagy legalább is megkísérelt csinálni, a műkritikusok viszont túlnyomórészt: skriblerek. Lyka Károly mielőtt műkritikus lett volna, festő volt, elvégezte a müncheni akadémiát, tanult Drezdában és tanult Itáliában.

Ami pedig a könyveit illeti: azokat tanítani kellene az iskolákban. Egyrészt, mert a könyvek, amint említettük, a kulturátlan lelket is kivezetik a mindennapi élet szaharájából a művészet ígértföldjére, másrészt mert példáit szolgáltatják annak, hogy hogyan lehet a legösszetettebb és elvontabb dolgokról tündöklő világosan és egyszerűen beszélni, megfejteni a misztériumokat és a tömegeket is a művészi kultúra részesévé tenni.

Mégis, nem: mély és gazdag történelmi műveltsége, hiánytalan dologbeli tudása, csodálatos előadóművészete s a kulturmunka jelentékenysége, amelyet elvégzett és végez ma is, okai annak, hogy a krónikás, Lyka Károlyról írván, elfogultan keres méltó szavakat. Be kell vallania: ennek az a határtalan, csodálatos teljes tisztelet az oka, amelyet Lyka személye hasonlíthatatlanul magasrendű emberi tulajdonságai iránt érez. És teljes tudatában a szó nagyságának írja le, hogy ha e silány és gyűlölettel teli korban valakiről el lehet mondani, hogy világnézetében, életfelfogásában: krisztusi, úgy Lyka Károly az. Makulátlan jelleme és határtalan jósága, türelme és szerénysége, igénytelensége és gondolkodásának, valamint érzéseinek tisztasága valóságos nimbuszal veszik körül fejét s a durva embert gyöngédségre, az alattomos szűgyenkezésre, a gögőst megalázkodásra, az elégedetlenkedőt béketűrésre készítetik. A krónikás habozás nélkül veti papírra e szavakat, amelyek nem bizonyulnának arra sem méltatlanoknak, hogy vélok egy szent ékesíttessék fel, habozás nélkül veti papírra, mert meg van róla győződve, hogy egész Magyarországon nem akad egyetlenegy ember sem, aki ellentmondana azoknak.

Lyka Károlyt e héten a minisztertanács a képzőművészeti főiskola kormánybiztosául nevezte ki. Bizonyos, hogy abban az iskolában, amelynek ő áll az élén, a legnagyobb művészek is megtiszteltetésnek veszik, ha kathedrát vállalhatnak és hogy az intézményt, amely régóta nincs hivatása magaslatán, noha egyik legfontosabb vára a magyar kulturának, tehát a magyar jövőnek is, főiskolai szellem fogja áthatni. Főiskolai? Ezzel igen keveset mondtunk. A szellem, amelyet Lyka Károly testesít meg, a politikai divatoktól független. A Jóság s a Szépség szelleme az, amely egyesegyedül képes arra, hogy a boldogság felévezető útra terelje vissza az eltévelyedett emberiséget.

f. gy.

A tavasznak ezerféle színében pompázó teleholdas éjszaka volt, mikor Vinga János doktor megérkezett az egyperces megállóhelyül szolgáló órházhoz a vonattal.

Közönséges parasztszekér várta a virágzó szilvás előtt. Az ülés madzaggal volt keresztülkötve a szekér bérfáin; a rúd mellett pedig két girhes lovacska álldogált.

— Mikor érünk Becskibe, fiam? — kérdezte Vinga a fiútól, aki földobálta a szekérre a doktor málháját.

— Hajnalra ott leszünk. Vagy másfél órát dombnak köll menni, hát csak lépésben lehet hajtani. Maga az új orvos? — bizalmaskodott a fiú.

— Én vagyok az új körorvos. Úgy láttam a térképen, hogy innen az állomástól harminc kilométernyire van Becski. Dél is meglesz, mire evvel a két kis döggel odaérünk.

— A felhőnek is nekimennek ezek, uram. Aztán én úgy szoktam, hogy mikor a Keselyt szólítom, a Tündérre csapok; mikor pedig a Tündérre kiáltok, a Keselyt nyújtom végig, hogy egyik se bízza el magát — felelte a siheder, aztán vállaperecig feltűrve az ingeujját, a két táltosra eresztette a suhogót.

A szekér hát megindult. Nemsokára már nem lehetett látni a vasúti síneket sem a messzevilágító szemafort. Sűrű gyertyánerdőbe értek. A holt némaságot csak a szekér zörgése és a lombosodó fák suttogása törte meg. Egy egészen új világot látott itt az erdőben feltárulni a fiatal orvos. Mintha a haladó kultúra és a százados mozdulatlanlanság között ez az erdő lenne a határvonal. A hűvös éjszaka, vagy talán valami elkedvetlenedés ment-e rája az orvos idegeire: de megrázkódott.

Budapesten született, itt is nevelődött. Az apja munkás volt egy budai gyárban, hát sokat nélkülözött, míg az egyetemi éveket átkoplalta. Undorral, gyűlölettel nézte mindig a fővárost; alig várta, hogy az orvosi diplomával kezében örökre itt hagyja ezt a csillogó szodomát, melynek ciradás palotái olyan sötét árnyékokat vetnek az aszfaltra. Most aztán, hogy ezen a rázós parasztszekéren nekivágott a megálmódott, a képzelet szindekorációival megrajzolt új életnek, most mégis megrázkódott. Egy soha nem látott faluba, félművelt emberek közé menni új szokásokkal megismerkedni, új életviszonyokba beletörődni... Eszébe jutottak a budai barátságos kis utcák, az ismerősök, a kávéházi asztal, a könyvtárak és a fővárosi élet egyéb megszokott velejárói. Most íme egy erdő és az erdő után egy agyaghegy, amelyiken túl a maradiság sötétképi fantomjai gunyasztanak a szalmafedeles parasztházakon.

A rigók már füttyültek és a fülemlék is vertek a völgyeségi pagonyban, mikor egy elhanyagolt park mellett dőcögött a szekér.

— Miféle park ez, fiú? — kérdezte Vinga doktor.

— Az uraságé. A Becsky Tivadaré. Itt az anglia közepén van a kastély. Amodébb a granárium meg az istállók, meg a cselédházak vannak. E bizony csak olyan szaladófundus, kérem. Csupa homok, meg homok az urodalom. A javaföld már a pógárók kezén van. Az uraság jóformán az erdők-ből él — mondta a fiú.

— Öreg az uraság?

— Fiatal, de beteg. Heptikéje van. Három év óta synlódik már.

— Nőtlen?

— Hogy volna nőtlen? Olyan szép fejérnép, mint amilyen az uraságé, olyan szép asszony alig van több itt a Nyiren. Ha ő pógárasszony volna, bezzeg menne is utána a *küldött-szó* és a legénysereg rajta legeltetné a szemét, a Marcella nagyságán. Mert Marcellának hívják. Tudom, nem bánná meg szegény, ha rögtön vethetné az ura koporsójára. A temetés után aztán eldallozhatná, hogy Tivi megyen gödörbe, Marcell marad örömben... Látja az úr, ott lent a völgyben már fehérszik a templomunk tornya. Éppen hajnalt fog csendíteni az öreg Csibrik, mikor haza érünk — fecsegett a gyerek és kevélyen rángatta a kőgyeplőt.

A hajnali fény lassanként kiemelte a falut a levelesedő jegenyék közül. Itt-amott egy-egy félkontyos viskó barnul, tavalyi szalmakazlak sárgulnak; a haszálókon és a vetéseken csillog a harmat. A pítarok alól és a házfedelek eresztékein füst szakadozik a langyos párákba. A görbe utcákon egy-egy nehézjárású paraszt ödöng. Csupa zsuppos, meg nádas vályogviskókból áll ez a falu. Ilyen képet eddig csak olajpiktúrákon látott Vinga doktor. A füst és a trágyahalomok gőze szinte fojtogatta. Megint megrázkódott. Mintha csak a füstök és gőzök jelképeznék itt az életet.

— Itthon volnánk, orvos úr. A fuharpénzt majd a bíró fizeti. Maga nem fizet semmit. Legfőlebb, ha egy kis borraivalót ad. Mert bizony mink vasárnap délután egy kis lével eresztjük fel a szegénységünket a korcsmában — nyelvelt a siheder kölyök egy tüskeberenás, rogyatag házikó előtt.

— Adok fiam, borraivalót, de előbb hordd be a csomagokat a kocsirol a szobára — dörmögött az orvos és óvakodó pillantásokkal bámult a Felvégre, ahol a falu kondása éppen kihajtóra trombitált.

— Behordani behordhatom. Nem török belé abba a csontom — felelte a fiú.

Két üres szobából és egy szabadkéményes földes konyhából állott az orvosi lak. A szobák gerendásak; a korhadt padlózat nyílásain apró gombák; a meszelt falakon salétromos foltok. Az udvar csupa dudva és cigányzab.

— Itt én megőrülök — csattant ki Vingából a bensőséges, őszinte kétségbeesés, aztán leült az egyik kizitáskára és a poros, piszkos ablakokra függesztette a szemét.

Sokáig tépelődött. Már-már azt gondolta, hogy a delet sem várja meg itt az elhagyatottságban, hanem megy vissza Budapestre. Hiszen királyi gyűrűvel avatták doktorrá; hát esetleg kaphat tanársegédi állást, vagy valamelyik kórházba megy kíségitőnek. Aztán mégis azt határozta, hogy marad. Férfiatlanság, gyávaság lenne megriadni a jövőtől. Hiszen egy orvosnak hivatása, egy orvosnak emberfölötti küldetése van és a helyekben nem lehet válogatni. Az orvos a királyi palotában is orvos, a paraszti viskókban is az.

Néhány nap múlva megvásárolta a legszükségesebb bútorkat; felszerelve az íróasztalát, kirakta a könyveit és a hazulról hozott nippeket és várta az orvosi segélyt kérők seregét. A betegek azonban nem jelentkeztek. A hátfájást meggyógyítja a kenőasszony; a kólika és egyéb gyomorhaj ellen ott vannak a mestergerendán száradó füvek. De hogy menne orvoshoz az ilyen kultúrközpontok-

tól messzire szakadt, gyanakvó falusi ember, aki világlátásban alig látott egyebet gypföldnél. A doktor után jön a pap, meg a sírásó, vélekedik az ilyen völgyiségi ember és kerülve kerüli az orvost.

A nyarat hát azzal töltötte, hogy kijárogatott a mezőkre növényeket gyűjteni. Olyan különös növényzetre volt ennek a szabolcsi homoknak, hogy Vinga doktor mindennap talált valami növénykülönlegességet. Annyira beleélte magát a Linné és a De Candolle-féle rendszerekbe, hogy nem is látta már a körülötte levő tespedtséget.

Hideg tél volt, mikor egy délelőtt hintó állott meg a lakása előtt. Kék magyarruhás kocsis ugrott le a bakról. Pántlikás kalapjába görbe darútoll volt tűzve.

— Az uraság hivatja az orvos urat — mondta a cifra kocsis. — Farkasbundát is hoztam az orvos úr számára, mert odakivül olyan hideg van, instálom, a lehetéből akár patkószöveget kalapálhatna a cigánykovács.

— Megyek, megyek, barátom. Tegye az ülés-ládába ezt a kézigyógytárt, hátha szükség lesz rája — sürgölődött vígan a doktor úr, aztán felöltözött és helyet foglalt a csukott hintón.

A két szürke szinte röpitette a kocsit a fagyos mezei utakon. Egészen elmélyült a sokféle gondolatokban az orvos. Ki tudja hátha ezzel a páciéntúrával nyílik meg előtte a jövő... Egy sikeres gyógyítással megalapozhatja hírnevét a vármegyében; összeköttetéseket szerezhet és megválaszthatják a vármegyére főorvosnak is... Idővel megszabadul a falutól és falelki lakóitól.

Abrándozásaiból egy hirtelen forduló zökken-tette ki. A parkba fordult a hintó. Néhány perc múlva egy túlevelű fenyővel körülvett barokkstíliú emeletes kastély előtt torpant meg a fogat. A szokásos régi nemési kúria volt, kőbe vésett oroszlanos, koronás címerrel, bronzveretes tölgyajtóval.

Nyitott folyosókon és öt-hat szobán kellett keresztül menni, mire Becsky Tivadar lakosztályához jutott. A szobákban régidivatu fehér kályhák, majdnem a tetőig érő, széles almáriumok, nehéz ágyak és kopott, szinehagyott selyemmel bevont támlásszékek voltak. A kastély belseje és levegője elárulták, hogy itt a legbecsesebb kincs a füstös nemési diploma és az ősókról maradt bocksorszój.

Becsky Tivadar egy kanapén üldögélt a túlfűtött, teremszerű szobában. Könyvek, hírlapok és régi porcelláncsészék voltak mellette a konzolon. A falat repedezett olajképek, fametszetek, vadászfegyverek és sűrű légyköpések tarkították. Mindcenen meglátszott, hogy itt valamikor jobb világ, meleg, patriárkális élet lehetett. A fogyatékos szobafelszerelés azt is elárulta, hogy a hajdani jólét alapját, a televényes földbirtokot elurazták.

Becsky Tivadar talán harminc-harmickét éves lehetett. Arcán pirosodott a halálrózsa, a tüdővészések ismertetőjele. Az orvos azonnal tisztában volt azzal, hogy itt alig lesz szükség az ő kézigyógytárára.

— Talán Arco. Talán a déltiroli levegő... Esetleg a Riviera — motyogta az ilyenkor szokásos javallatokat doktor Vinga.

— Hagyja orvos úr, hagyja kérem a konvencionális ostobaságokat. Mint tüdőbeteg hosszú múltra, három egész esztendőre tekinthetek vissza, tehát már mindent hallottam. A három év megtanított arra, hogy az a legjobb orvos, aki legalább

annyt tud, hogy semmit sem tud. Önt csak azért hívtam, hogy idegent is lássak már. Megúntam a környezetemet. És ők is rám únhattak — felelte bágyadt mosollyal Becsky és elkezdett köhögni.

A köhögésre egy fiatal urinó lépett a szobába. Az orvos bemutatkozott a nőnek, akinek föllépéséből tüstént meg lehetett állapítani, hogy ő a kastély úrnője.

Ebédre ottmarasztották Vinga doktort a kúriában. Ebéd után aztán beszélgettek. Nem sok idő múlva a beteg elaludt. A nő és az orvos hát átmentek a másik szobába.

— Vacsorára, esetleg éjjeli szállásra is maradjon itt az orvos úr. Háttha szegény Tivinek szüksége lesz önre. Örökös aggodalomban élek. Nem tudom, melyik pillanatban szakad ránk a katasztrófa és én két-három cseléddel csak magam vagyok itt. Oh istenem! — sóhajtott a Becskyné. — Tehát marad a doktor?

— Szolgálatjára — felelte Vinga doktor és csak most kezdte a nőt részleteiben is tanulmányozni.

Talán huszonöt éves lehetett. Bő selyemotthonkát, Grätchen-hajat és kivágott lakktopánokat viselt. A társalgása után ítélve előkelő nevelésben lehetett része. Mondain, majdnem merész volt a magatartása.

— Grätchen az ördög hatalmával bíró férfit is önkénytelenül rabigába fűzte, hát engem hogyan szédítene el?! — vélekedett magában Vinga János, mikor a vérforraló bórak fogyasztása közben a szép Becskyné kíváncsian alakján hízalt a szemét, szemét.

Kint a parkban tombolt a hóvihár. A lilasernyős lámpással világított szobában halkán beszélgetett Vinga a félözvegy asszonnyal. A doktornak még kevés ismerete volt a nők lelki világában. Annyit azonban ezze: a kevés ismerettel is meg tudott állapítani, hogy Becskyné szívesen felejté tekintetét a sűrű fekete szakállból pirosodó férfiarcon és a parázsló szemeken. Beszélgetés közben Vinga a nő kezére tette a kezét és a nő nem vonta el a puha, kis kacót.

Ennek utána hetenkint kétszer-háromszor is megfordult a kastélyban. Szerelmes lett Becskynébe és azt gondolta, hogy Becsky Tivadar halála után feleségül veszi az asszonyt.

Talán fél évig, talán egy évig kell még várnom — tűnődött sokszor és mérsékelte a fellobbanásait, amelyek elől Becskyné mintha nem is akart volna kitérni.

Egyszer szintén ott volt a doktor a kastélyban. A nő hívatta magához. Egy karszéken ült, mikor az orvos belépett hozzája. Az orcája szokatlanul sápadt volt. Alig ült le az orvos egy kis japán székre, az asszony a mellére borult.

— Én olyan szerencsétlen vagyok, édes doktor úr — tört ki belőle a sírás.

— Hoztam csillapítókat, nagyságos asszonyom. Egy kis bróm, esetleg morhium majd jót fog tenni — felelte az orvos és a kazettájához nyúlt.

— Süsse meg! — pattant fel Becskyné és kifutott a szobából.

— Hm! A nőket nem a heves ostrom, de a gyöngye ellenállás buktatja el — dörmögte Vinga doktor és haza ment.

Ezután néhány hétig nem hívták a kastélyba. Az orvos csak mosolygott a mellőzésen. Hiszen őt mint orvost hívták abba a házba, ő ott nem szere-

pellhet mint Don Juan. Még gondolatnak is förtelem volna, ha egy orvos ilyen komiszul visszaélné az adott helyzettel.

Egy éjjel még olvasgatott, mikor dörömbölést hall a konyhaajtón. Kinyitja. Szinte megdöbben, mikor ott látja a pitaron — Becskynét.

— Nagyságos asszonyom! Ön itt? Talán meghalt az ura? — kérdezte Vinga doktor.

— Az uram alszik. De én azt gondoltam, hogy ha Mohamed nem jön a hegyhez, a hegy fog a makacs Mohamedhez menni. Hát eljöttem ide magához... Hozzad... Vissza se megyek többé a kastélyba — suttogott a ziháló asszony.

Vinga doktor tanácstalanul állott a küszöbön. Beéressze, ne éressze be ezt a nőt? Része legyen egy házasságtörési esetnek? Mint orvos megszégyenítse, meggyalázza a tán utolsó perceit élő betegjét?

Karon fogta Becskynét. Bevezette a hátulsó szobába, gyertyát gyújtott és így szólt:

— Pihenje ki magát, nagyságos asszonyom. Látom, szuperindividuális izgalmak hatása alatt van. Holnap reggel majd szépen haza fog sétálni az urához. Önnek egyelőre még az ura mellett van a helye.

Becskyné undorral, gyűlölettel fordult el tőle. Magára zárta az ajtót és hajnalban szó nélkül távozott.

Vinga doktor is még aznap csomagolt. Végleg otthagya a falut is, a szőke Grätchent is.

Dionysia.

Leáldozó nap festi az eget,
Daloktól hangos athéni vidék:
Csallit, csere és zengő ligetek.

Ünnepelői a szőlővenyigének:
Kacagó, szép nők táncolnak föl a hegynek,
S férfiak ajkán dévaj süret-ének.

Elöl a pap a thyrstost lengeti,
Bikát vonszol nyomában a nép
Áldozat il az oltárra veti...

Vörös láng ver a bíbor-terhes égbe,
Véres állatot oltár tüze süt:
Igy megy mostan a szent áldozat végbe.

Ünnepi kardal kél ajkán a népnek,
Félszabadult vérnek szenvedélye tombol,
Bak-ének, játék, vad túlzásba vétnek.

Maenadok kezében kigyúlnak a fáklyák,
Örjöngő táncban forognak az éjben...
Sötétben égő áldozati máglyák.

Téboly derül a borostyános főben,
Zengő orgiától hangos éjjelen
Önkívületben tobzódik a nő-nem.

Mámor bódít a gyöngyöző nedűben:
Szörös sátyrok nimfákat ölelnek,
Részeg Silenos elnyúlik a fűben.

S Dionysos, a napsugaras isten
Párduc-vont hintón máris tova nyargal,
Hogy minden vidékre boldogságot hintsen.

Tamás Ernő.

KRÓNIKA II.

***

A destruktív lélek s az alkotó jövő.

ápr. 27.

Egy ember felszáll a villamosra, a többi ideges és türelmetlen ember közt fel sem tűnő, megszokott idegességgel helyet szorít magának a zsúfolt perronon, néhány percig, egy-két megállóhoz szat nyugodtan, szóval: a megszokott idegességgel utazik, aztán hirtelen kést ránt elő s összeszurkálja a körülötte állókat, összesen öt embert, faj, felekezet és társadalmi különbség nélkül. Azt mondják rá: örült, — rendben van, örült. Hozzá ugrik egy főhadnagy s kardjával lesújtja az örültet, ki vértől borítva összerogy: ártalmatlanná tette a dühöngőt, ez is rendben van. Ellenben: a vérében fetrengő és nyálában habzó, ártalmatlanná tett szerencsétlenre — mert ekkor már, ugy-e, szerencsétlen? — ráront a „közönség“, a tömeg s meglökdösik, összeverik, megrugdalják. S mikor leszállunk a villamosról, egy kedves, finom, művelt, okos, halotthalvány nőismerősöm ablakos, rémült szemekkel rám néz és krétafehér ajkakkal ezt suttogja: „Ez az én esetem...“ Ijedten nyúlok karjához és hosszan ránézek. Örvény nyílik meg előttem, ismerős, sokszor elgondolt, rettegve várt káosz. De nehogy igazoljam s megértésemmel erősítsem, bátorítsam érzéseiben, nem-értést, csodálkozást színlelek, — mire ő nem érti meg csodálkozásomat, csatlódás látszik arcán s végső magyarázatul, halkán, szinte közömbösen, elintézetten így szól: „Rajtam is így fog az egyszer kitörni...“

Az. Az! Mi ez az: az?

A napokban felkerestem egy jóismerősömet. Azelőtt egy nagy napilap szerkesztője volt, derék, okos, csendes, munkás úriember, egyetlen kielégítetlen vágya volt: a tiszta, független írás. Az első forradalom kitörésekor ott hagyta állását és hazament; bezárta lakása ajtaját, ablakát lerolettázta, bespalettázta, elfüggönyözte, meggyújtotta a villanyt és leült. Azóta — mondhatni — ott ül. Ki se mozdul, senkivel nem érintkezik, nem vesz ujságokat a kezébe, nem fogad látogatókat, ha valami zaj az utcáról, az emberek közül betéved hozzá, összerezzen s mint a felesége mondja: „rohama van.“ Kérdésemre, voltaképpen felesleges kérdésemre, azt feleli: „nem tudom, várok.“ — Mit? — faggatja bennem az író. Vállat von.

Azt várja.

Találkozom az utcán egy kereskedővel. Tudom róla, hogy mindig becsületes, egyszerű, őszinte ember volt. Érdeklődöm hogyléte, dolgai iránt. Mint egy teli, érett daganat, melyet gombostűvel megbökönek, dül belőle a kétségbeesés. — „Nem tudom, mi van velem, — kiáltozza. — Nem tudom, mi történt velem! Nem tudok dolgozni! Tudja, milyen

fejem volt nekem, tudja? — s az utca közepén két öklével gyúrja sápadt-barna, csontos, kopasz fejét. — Ha azelőtt álomban rám kiáltottak, mennyi ötvenkilencszer huszonhét, rávágtam, hogy ennyi meg ennyi. Ha valaki megkérdezte tőlem, milyen áremelkedés volt 1899-ben, ránéztem és megmondtam, ilyen, meg ilyen. Ma? Ma itt állok, mint egy kuka. Hülyén. Tébolyodottan. Ott van a vállaltom. Nem tudok bemenni. Ott van az üzletem. Bevánszorgok és elszaladok. Ott vannak a pulton az üzleti könyvek, **ilyen** vastag rajtuk a por. Hagyom. Mi ez? Nem tudom. Valami útálat van bennem, itt, itt a mellemben, a gyomromban, csavar, kínoz, szúr, piszkál, fenyeget, valami undor, valami iszonyat, a hiábavallóság, átok, téboly... Meghülyültem. Örült vagyok.“ — Ezt mondta és elrohant. Ahogy átszaladt az utca túlsó felére, majdnem elütötte egy autó. Legyintett. Mint aki azt mondja: Jobb lett volna.

Folytassam? Beszéljek egy zenészbarátomról, a hegedűnek zsenijéről, aki egy közömbös napon hirtelen abbahagyta csendes, elvonult művészi munkáját, itt hagyta hegedűjét, gondjait és küzdeléseit, váratlanul, mint egy rejtély, elutazott, eltűnt s felesztendei bolyongás, szótlán kóborlás után főbelötte magát a Brenneren. Nem gondolok rájuk, védekezem, el akarom felejteni őket, olvasok. Jó könyveket akarok olvasni, becsületes íróktól. Az a becsületes író, aki őszintén, kertelés és színlelés nélkül azt mondja ki, amit érez, gondol és akar. A könyv kihull a kezemből. Azt olvasom, amit el akarok felejteni. Christian Wahnschaffek állanak szemem elé, gazdag, szép, vidám urak, akikben évek folyamán maró elégedetlenség gyűlik fel, elégedetlenség és sóvárgás, mely megmérgezi minden percüket és mosolyukat s elűzi palotájukból, hogy új életet keressenek. A magam írásaihoz akarok menekülni s egy Szaharás világ riaszt vissza, minden kétségbeesésével, sötétségével és eredménytelen nagyratörésével.

Mi van velünk?

Hogy a mi földünk, Magyarország, lázban ég és kétségbeesetten vajúdik, érthető: egy nagyra hívatott nép, melynek karjait, lábait vakmerő és vak kezek amputálni akarják, seblázban fetreng. Hogy nálunk kigyulladtak a faji, felekezeti és társadalmi ellentétek, hogy nálunk foglalkozás, életalap és életcél nélkül, síváran és kétségbeesetten ödög egy csomó ember, még érthető, még utólag megmagyarázható az eseményekből, a történelemből. Hiszen az emberek nyolcvan százalékanak, mindenestere az emberek többségének, konvenciókra, általános érvényű, megingathatatlanul hitt törvényekre van szükségük, hogy mindennapi, megszokott életüket, foglalkozásukat folytathassák, örömeiket kereshessék, fájdalmaikat elviselhessék: képzeljük el most az iskolásfiút, az átlagos fiatal embert, az átlagos hivatalnokot, kispolgárt, keres-

kedőt vagy u. n. intellektuellt, aki iskolában, a közéletben vagy a fronton végigküzdötte a világháborút, aztán végigszenvedte a felbomlást és átélte az első forradalmat, a kommünt s a restaurációt s mindazokat az eszmeáramlatokat, melyeknek jelzavaival ezek a megrázkódtatások és átalakulások lefolytak. Az átlagos ember élni akar, munkálkodni akar a maga kis környezetében, keresi az ő megszokott örömeit s egy olyan világnézetet igyekszik biztosítani magának, mely elviselhetővé teszi a mindenkinek kijáró fájdalmakat; az ilyen ember nem alkot külön törvényeket magának, az ilyen ember elfogadja, tehát az emberek többsége elfogadja azokat a törvényeket, melyeket a többség követ vagy a kisebbség erőszaka rákényszerít. Már most hányféle törvényt, milyen különböző életmódokat, micsoda homlokegyenest ellenkező szokásokat fogadtatott el vele legutóbb, gyors egymásutánban a többség vagy a kisebbség ereje! Érthető, hogy e súlyos és rohamos változások alatt kibillent öröklött lelki és társadalmi egyensúlyából, hogy megrendült hite és minduntalan erőszakkal felforgatott törvények szentségében és állandóságában, hogy nem bírta hozzáegyeztetni a maga kis munkálkodását, örömeit és fájdalmait a filmgyorsasággal pergő eseményekhez és „kinyilatkoztatásokhoz”, hogy lehullott a rohanó kerékről s feldúltan, kiforgatva magából mered az idő tovavágtató szekere után: ma még a szekér után bámul, pedig már csak önmagát keresi.

Ez a többség, ezek az átlagemberek, ezek a médiumok, kikkel a lelkiismeretlen idő hipnotikus kísérleteket végzett. Nem tettesek, nem okozók, nem kezdeményezők, nem bűnösök, nem ártatlanok: ők médiumok, áldozatok. Azonban van egy része a magyar társadalomnak is, melyen megtalálható volt s ma is megtalálható a destruktív lélek minden ismertetőjele. De amikor ezt megállapítjuk, észre kell vennünk, hogy nem elszigetelt magyar jelenségről, hanem egy nagy európai folyamatról van szó, mely a múlt században kezdődött, napjainkban is tart s a történelem kikutathatatlan céljaiból nyilván: túlnő napjainkon is, hogy ellentétes eszmeáramlatokkal a jövőben vívja meg tragikus küzdelmét. Ma Európa nagy része, Szibériától a Gibraltárig, a Fekete-tengertől legalább a La Manche-csatornáig egy szörnyű és kaotikus lélek vajúdásai és rohamai alatt nyög. Felforgató, elégedetlen, lázadó, labilis, lázas és valami újat kereső lélek ez. Nevezhetjük ahogyan akarjuk, a név nem fontos. Hisztérikus lélek. Destruktív lélek. Orosz ember. Nem az elnevezésen múlik, tudjuk, miről van szó.

Keresnünk kell ennek a kísérteties embernek az eredetét, meg kell állapítanunk pontos tulajdonságait, céljait, tisztába kell jönnünk lelki szerkezetével, lelki működésével, látnunk kell akaratát, be kell világítanunk érzései füstjébe és ködébe, bele kell néznünk jövődjébe és szembe kell őt állíta-

nunk a jövőendő emberével, győzelmes ellenfelével: az alkotó emberrel. S meg kell állapítanunk, hogy e két európai ember harcában milyen szerepe lehet és lesz a magyarságnak.

Földi Mihály.

Dráma a tenger partján.

Írta: BALZAC.

(2)

— Látod — mondtam — a tengeri szél kiszárit vagy felborít mindent, alig látni fákat; zátonyra került vagy hasznavehetetlenné lett járóművek roncsait megveszik a gazdagok tüzelőfának, mert a szállítási költségek kétségtelenül nagyon nagyok, ez gátolja meg őket abban, hogy megvegyék a Bretagne fölösleges fakészletét. Ez a vidék csak nagy léleknek szép; szívtelen ember itt nem tud élni, csupán költő és gócamitill. Hiszen előbb be kellett rendezni ezt a sólerakatot, hogy lakhatóvá tegyék e szirtet. Az egyik oldalon a tenger, a másikon a homok; és fönn a végtelen.

Már elhagytuk a várost és abban a pusztaságban voltunk, mely elválasztja a Croisicot Batz várától. Képzeld el, kedves nagybátyám, egy két-mérföldnyi hosszú sivatagot, mely tele van világító tengeri homokkal. Itt-ott szirtok emelik föl fejüket és mint óriási állati alakok fekszenek a dűnákön. A tenger mentén látni egyes vízözvezt martokat, melyek mint nagy fehér rózsák úsznak a víz felszínén, mintha a parton keresnének nyugvóhelyet. Ránéztem erre a pusztára sivatagra, melyet jobbfelől az Óceán és balfelől a nagy tó határolnak, mely elválasztja a tengert le Croisic és Guérande homokdombjai között, melyek lábánál sós mocsarak megátolnak minden vegetációt és ránéztem Paulinera és kikérdeztem, elég bátor-e, hogy dacoljon a nap hevével és elég erős-e, hogy átgázoljon a homokon.

— Magasszárú cipőm van; menjünk — mondtam nékem és rámutatott Batz tornyára. Hatalmas építkezése ellenállhatatlanul magára vonta a szemet. Ott állt, mint egy szétlőtt gúla, oly költői bájjal gazdag gúla, hogy az ember egy kis képzelőerővel benne sejthette egy mögötte fekvő ázsiai város első romját.

Még néhány lépést mentünk, hogy leüljünk az egyik szirtre, melyen még volt egy kevés árnyék; de tizenegy óra volt délelőtt, ez az árnyék, mely már lábainknál véget ért, nagyon hamar eltűnt.

— Mily szép ez a csönd — szólt hozzám az asszony — s mélységét mennyire megerősíti a parti hullámverés egyenletes ritmusa!

— Ha értelemmel engeded át magad a három végtelenségnek, mely minket körülvesz, a víznek, a levegőnek és a homoknak és mindig csak az apály és dagály visszatérő hangjára hallgatsz — feleltem — azt fogod érezni, hogy nem bírod el ezt a nyelvet, leigáz téged. Napszálltakor, tegnap volt ez az érzésem: lesújtott.

— Oh igen, beszéljünk — mondtam az asszony hosszú szünet után. — Nincsen szónok nála borzasztóbb. Azt hiszem, rájöttem arra, hogy mi ez az összhang, mely bennünket körülvesz — folytatta. — Ez a táj, mely csak három rikító színt ismer, a homok fénylő sárgáját, az ég azurját és a tenger messze zöldjét, nagy, de nem vad, szörnyű, de nem vigasztalan, egyhangú, de nem fárasztó, nincsen csak három eleme; tarka.

— Csak asszony tud érzéseinek ilyen kifejezést adni — feleltem; — kétségbe ejtenél egy költőt, drága lélek te, kit oly jól fölismertem!

— A délidő túlságos hősege emésztő színpompát ad e három kifejezéslehetőségnek — folytatta Pauline nevetve; — megérttem itt a kelet költészetét és szenvedélyét.

— És én megérttem itt a kétségbeesést.

— Igen — mondotta — ez a dűna egy fölséges kolostor.

Hallottuk vezetőnk sietős lépteit; ünnepi ruháját öltötte magára. Szóltunk hozzá néhány közönyös szót; ő észre venni vélte, hogy lelki hangulatunk megváltozott és azzal a tartózkodással, melyet a szerencsétlenség ad, hallgatott. Ámbár időnként megszorítottuk egymás kezét, hogy megbizonyosodjunk gondolataink és benyomásaink közösségéről, egy félóra hosszat némán mentünk tovább; talán lebírt minket a hőség, mely csillogó hullámokban szállt föl a homokból, talán igénybevette a fárasztó séta a figyelmünket. Kézen tartottuk egymást mint két gyermek; ha karöltve járunk, nem tudtunk volna megtenni tíz lépést sem. A Batz várához vezető út nem volt megjelölve; elég egy szélroham, hogy eltörölje a nyomokat, melyeket ló vagy kocsikerék hagyott rajta. De vezetőnk gyakorlott szeme felismerte állati szemét nyomain, kicsiny egyenetlenségeken ezt az utat, mely hol levezetett a tengerhez, hol fölvitt a magasba, hogy megkerülje a dűnákat vagy szirteket. Déli tizenkét órakor még csak az út felét tettük meg.

— Ott lent fogunk megpihenni — mondottam s rámutattam egy szirtes földnyelvre, melynek alakulata azt sejtette velem, hogy barlangra akadunk.

A halász, ki hallotta szavaimat és a jelzett irányba nézett, fejét rázta és így szólt:

— Ott van valaki! Mindenki, aki Batz várából Croisicba vagy Croisicból Batz várába megy, elkerüli, hogy ne kelljen néki arra mennie.

E szavakat halkan mondta és ez úgy hatott, mint egy titok.

— Tolvaj talán, gyilkos?

Vezetőnk csak mély lélekzetvétellel felelt, mely megkettőzte kíváncsiságunkat.

— De ha mégis arra mennénk, baj érne bennünket?

— Óh nem!

— Velünk jön arra?

— Nem, uram.

— Mi tehát megyünk, ha biztosít róla, hogy ott semmi veszély nem ér.

— Ezt nem mondom — felelte a halász élénken.

— Csak azt mondom, hogy az, aki odalenn van, nem fog szólni önökhöz és nem tesz önöknek semmi rosszat. Óh istenem, még csak el sem fog mozdulni a helyéről.

— De hát ki az?

— Egy ember!

Soha szót még szomorúbban nem mondtak. Mi most húsz egynehány lépésnyire voltunk a szirtől. Vezetőnk azon az úton ment, mely megkerüli a sziklákat; mi egyenesen tovább mentünk, de Pauline karját karomba öltötte. Vezetőnk gyorsította lépéseit, hogy velünk egy időben érjen oda, ahol a két út megint találkozik. Nyilván föltételezte, hogy mi, miután láttuk azt az embert, gyorsan fogunk tovább sietni. Ez a körülmény fokozta kíváncsiságunkat, mely most oly élénk lett, hogy a szívünk

mintegy félelmében dobogott. A hőség és a fáradság ellenére, mellyel a bugdácsolás a homokban járt, lelkünk mégis foglya lett egy harmónikus rajongás mondhatatlan gyönyörének; eltelt azzal a tiszta örömmel, amelyet bizony érzünk, amikor gyönyörű zenét hallgatunk, Mozart „*Andiamo mio ben*”-jét. Két tiszta érzés, mely egybeolvad, nem olyan-e, mint mikor két szép hang énekel? Hogy érthetővé legyen a felindulás, mely minket elfogott, bele kell tudni helyezkedni abba az áldott, szinte kéjes állapotba, melyet a délelőtti eseményei hoztak nekünk. Ki figyelt gerlicét, amint szép tarka ruhájában ringatja magát gyöngé ágon egy forrás fölött, nem fog-e az fájdalomában fölkiáltani, amikor látja lecsapni reá a karvalyt, mely vaskarmait mélyen belevágja a galamb szívébe és elrabolja azzal a gyilkos sietséggel, melyet a lőpor ad a golyónak?

A barlang előtt, körülbelül száz lábnyira a tenger színe fölött, lapály terült el, melyet a víz dűhe ellen meredek szirtfalak védtek. Alig értünk erre a lapályra, amikor összeresztünk, mintegy villamosütéstől, oly ijedten, mintha csöndes éjjelen hirtelen lárma kerekedik. Az egyik sziklán egy embert láttunk ülni, ki reánk nézett. Pillantása lángolt mint a villám, vérben forgó szemekből, és stoikus mozdulatlanságát csak a körülötte levő gránittömbök megkövült dermedtségével lehetett összehasonlítani. Szeme lassan elfordul tőlünk, de teste nem mozdult, mintha kőből lett volna. Miután ránkvetette a pillantást, mely annyira megrémített minket, szemét megint a távoli tengerre fordította és ezt nézte, nem törődve a fényhullámokkal, melyek rajta táncoltak, tágra nyílt, mozdulatlan szembogarakkal, mint ahogyan a sas tud a napba nézni. Képzeld el, kedves nagybátyáim, egy vén görösös tölgyfát, melyet aggkora fosztott meg ágaitól s mely fantasztikus alakjában magános úton emelkedik, akkor ön előtt áll ennek az embernek igaz képe. Herkulesi, de mégis megtört testalkat, egy Jupiter arcával, de elpusztítva a vénségtől, kemény munkától szélben és viharban, bánattól és durva tápláléktól, és mintha lőpor füstje vonta volna be feketével. Rápillantottam szőrös és kemény kezére melyben mintha ércerek lennének belefonva. Máskülömben nagyon erős ember hatását tette. A barlang egyik zúgában mohát láttam halommal és egy ostromba asztalszerű lapon, mely a szikla közeléből kiugrott, egy gömbölyű cipót, mely mint fődő feküdt egy agyagkorsó száján. Ámbár képzetem elvitt már

AZ ELŐKELŐ VILÁG FOTOATELIERJE

66

KISSHÁZY ÉS DEMETER
BUDAPEST, IV., EGYETEM-TÉR 5. SZÁM.

engem pusztaságokba, ahol a kereszténység első anachoretái tanyáztak, de sohase mutatott nekem egy ily fenségesen jámbor, egy ily rettenetesen bűnbánó arcot, mint amilyen ezé az emberé. Ön, kedves nagybátyám, ki gyóntató volt, talán sohasem látott ily szép bűnbánást; de ez a bánat belefűlt az ima hullámaiba, egy néma kétségbeesés fáradhatatlan imájának hullámaiba. A halász itt, a tengerész, az otromba breton, mintha át lett volna sugározva egyetlen különös érzéstől. Dehát a szeme sírt-e? Mintegy kőből faragott keze ütött-e? E durva homlok mögött, mely otromba tisztességről tanuskodott és azért mégis nyomait mutatta annak a gyöngédségnek, mely minden igazi erő sajátja, lakott-e ezen barázdás homlok mögött nemes szív? Mit csinál ez az ember itt a gránitban? Mit csinál a gránit ebben az emberben? Hol az ember, hol a gránit? A gondolatok egy világa rohant meg minket. Ahogyan vezetőnk föltételezte, gyorsan és némán mentünk el mellette s, amikor összetalálkoztunk vele, arcvonásainkban ijedséget és elesodálkozást láttunk; de ő nem kérkedett vele, hogy jövődölése beteljesült.

— Látták őt? — mondotta.

— Ki ez az ember? — kérdeztem.

— A „fogadalom emberé”-nek nevezik.

Képzeld el, e szóra hogyan fordult fejed a halász felé! Egyszerű ember volt; megértette néma kérdésünket és itt következik az, amit ő nekünk elmondott a maga nyelvére, melynek népies sajátosságát meg akarnám őrizni:

— Asszonyom, az emberek Croisicban és az emberek Batzban azt hiszik, hogy ez a férfi valamilyen vétet követett el és hogy vezeklést teljesít, melyet egy híres rektor rótt rá; azt mondják, hogy ő még messzebb is ment Nanteson túl gyónni. Mások azt hiszik, hogy Cambremer, ez a neve, bajt hoz mindenkire, ki a közelébe jó. És vannak sokan, kik mielőtt elmennek az ő sziklájára előtte, nézik, hogy honnan fúj a szél. Ha nyugat felől fúj — mondotta az ember és az említett irányba mutatott — akkor nem folytatják útjukat és ha mindjárt arról lenne szó, hogy elhozzanak egy szilánkot a szent keresztéről. Mások, Croisicban a gazdagok, azt mondják, hogy Cambremer fogadalmat tett és innen van a neve, a „fogadalom embere.” Ejjel-nappal ott van és nem mozdul a helyéről. Mindebben a beszédben látszatra mégis csak van valami. Nézzék csak — tette hozzá és megfordult, hogy mutasson nekünk egy tárgyat, melyet nem vettünk észre — ott hátul fölállított egy keresztet bizonyosságul annak, hogy Isten, a szent Szűz és minden szentek védelmébe helyezkedett. Nem lett volna szüksége rá, hogy ilyen védelembe helyezkedjék, mert a félelem, melyet az emberekben kelt, megvédi őt, mintha katonaság őrizné. Amióta elzárkózott a szabad ég alatt, nem szólt egy szót sem többé; vizen és kenyéren él, melyet neki, minden reggel fivérének leánya hoz; tizenkét esztendő kisleány, kire ráhagyta anyja volt. Csinos kis teremtes, szelid mint a bárány, barátságos és kedves. A szeme kék és ekkora ni — s a hüvelykujjára mutatott — s igazi angyalfürtje van. Ha kérdik tőle: „Mondd csak Piérotte... (így mondjuk mi Pierrette helyett, szakította magát félbe; szent Péternek van eljegyezve; Cambremer neve Pierre s ő volt a keresztapja). Mondd csak, Piérotte — folytatta — mit szól ő hozzád, a bátyád? „Nem szól ő semmit”, felelt ekkor „semmit, igazán semmit.” „Lám, lám! hát mit csinál veled?” „Hom-

lokön csókol vasárnap.” „És te nem félsz?” „Oh nem”, mondja, „ő a keresztapám.” Nem akarta, hogy más hozza neki az ételt. Pérotte azt állítja, hogy rámosolyog, ha a leány jön, de ép úgy lehetne szólni ködben napsugárról, mert azt mondják, hogy ő sötét, mint a köd... (Vége következik.)

INNEN-ONNAN.

✧ ✧ ✧

Háztulajdonosok a Vigadóban. A háztulajdonosok gyűlést tartottak a Vigadóban. A Vigadó ez alkalomra elvesztette régi patriarchális tradícióját. Nem volt többé a joviális Vigadó, hanem inkább Szomorkodó, amint azt a háztulajdonosok hangulata megkívánta. Fűledt levegője, mint gyászfátyol terjengett és ráülepedett az ódon falakra. Terpsychore, a tánc istennője érezte magát egyedül elemében. Derűsen pislogott le a mennyezetről és csillogó tekintetét vidáman legettette az elégedetten háziurak kövér pocakjain. Tudta, hogy valami történni fog, ami az ő mesterségébe vág. Nem csalódott. A bús zenészek felszórólták hegedűiket és jajongó nótákba fogtak. A banknóták dala zengett és keserű sirámok hullámzottak a viharvert teremben. Következett a lakók tánca.

✧ ✧ ✧

Edib Valide. Ezt a nevet meg kell jegyeznünk. Ezt a nevet aranybetűkkel írja föl a nőemancipáció története. Ez a neve ugyanis annak a muzulmán hölgynek, akit Törökország új miniszterelnöke kultuszminiszterré tett meg a kabinettjében. No, tessék! Az elmaradt, civilizálatlan Törökországban egyszerre milyen nagy lépést — nem is lépést, de ugrást tettek — előre! Mi, a forradalmak országa, csak az első nőképviselőig jutottunk, a mozlímok már az első miniszternél tartanak. Eddig ott a nőből csak kultuszt csináltak; most egy nő csinálja ott a kultuszt. Nem láttuk még Edib Valide úrhölgy arcképét, nem tudjuk, csúnya-e vagy szép; (nekünk a nőemancipáció terén e részben szomorú tapasztalataink vannak), de azt tudjuk, hogy *ifjútörök* — hogy is tartózkodhat egy hölgy más párt-hoz, mint az ifjú törökökhöz? Rossz viccelők azt mondhatnák, hogy furesa lesz ezentúl Konstantinápolyban egy minisztertanács — egyetlen miniszter se juthat szóhoz, mindet agyonszéli az új kolléga. De hát az lehet rossz vicc. A valóság pedig lehet az, hogy ha eddig Törökországot elvesztették a férfiak, megmentik az asszonyok. Aminthogy nálunk is az a helyzet, hogy a mi Schlachta Margitunk is úgy mutatkozott be a parlamentben, hogy igazán megszegyenítette a legtöbb férfit. Ami ugyan nem sok van a dunaparti palotában. De a kevés igazi férfi között ott van — Schlachta Margit is.

✧ ✧ ✧

Expressz. Az expressz elvégezte dolgát. Expressz. Befutott Budapestre. Kifutott Budapestről. Talán meg sem állott, vagy csak éppen annyi időre, hogy kifújja a kormot tüdejéből. Lihegő és verejtékes sietése közben nem vette észre, hogy tulajdonképpen itthon van. Vagy elfelejtette otthonát. Az emlékezete lassúdott-e meg vagy elvesztette-e egyik kerekét a négyéves háború viszontagságai alatt? Budapest—Bukarest, Pannónia, Jugoszlávia összefolytak képzeletében. Így nem csoda, ha nem tudta, mi a teendője és mi a hivatása? Mi az érdeke egy ilyen

Rézgálic I a 98—99%, továbbá
vörösrézből készült
Mosó- és Pálinkafőzőüstök,
raktárról azonnal kaphatók. **Szontágh Pál,**
rézárú- és szerszámgyár
Telefon: József 99—44. Budapest, IX., Üllői-út 19.

expressznek! Lassau majd rá fog jönni arra, hogy nem szabad ilyen expresszmunkát végeznie és a pesti pihenőt is bele kell venni számításaiha. Most az expressz elszaladt. Futott, futott nyugtalan vizek fölött, végtelen mezőségeken és nem vette észre, hogy rossz sínekre került.

Sziget. Szigetnek nevezik. Margitszigetnek, legújabbban a nászutasok szigetének. A boldogság egy külön szigetre vágyik, hogy álmait a magány csöndjével népesítse be. A Margitsziget pedig direkt a magány szigete. Ahogy az a könyvben írva áll. Talán, Robinson is ott élte idilli életét hűséges Péntekjével. Robinson és társa. A sas-utcai rófosnagykereskedő cég beltagja. Azóta sok magányos cég szötte álmait a szigeten. Sok magányos egyszerre. Rendszerint többen. Egész tömege élt ott a magányosoknak. Nászi párok élvezték ott a magányt gyerekeikkel, száraz és vizes dajkáikkal és pesztonkáikkal. A Margitszigeten. Ezen a kedves oázison, ahol a boldogságot el lehet rejteni az indiszkrét kíváncsiság elől. Már mint a pesti boldogságot, amit amúgy sem láthatunk.

Boxverseny. A pesti polgárnak csak kijut az örömből. Egyebet sem tesz, csak szórakozik. Elszórakozik. Koplal és kérődzik. Befordítja-kifordítja öltözetruháját. Áll, kiáll. Megy. Nem megy. Felkel. Lefekszik. Szenved, kiszenvet. Milyen változatosság! Van szín az életében. Nem panaszkodhatik. Most ez a boxverseny! Ökölbirkózó míting! Május első felében kezdődik. Eltart két hétig. Ennyi gyönyör! Meg lehet halni az élvezettől. De minek az a hatalmas reklám? Hisz az pénzbe kerül. Igaz, hogy van pénzünk, sok, olyan sok, hogy már nagyon is kevés. Ökölvívó-verseny. Kedves, népszerű szórakozás. De már nem új. Volt alkalmunk kitanulni ebbeli képességeinket az élelmiszerbódék előtt.

SZÍNHÁZ.

A menyasszony.

— Lakatos László vígjátéka. —

Az a vígjáték, melyet e század nyugalmas éveinek kissé könnyelmű légköre teremtett meg, szeszélyes, vidám és friss lendületű, mint egy capriccio. Ma már kissé csodálkozva tekintünk rá, s amint egy illatos emlékezés lebegnek körülöttünk a parfümös szavak s a vitorák síma eleganciájával összeütődő dialógusok. De késégtelenül iditően hat egy ilyen néhány éves múltból felbukkant komédia, mely arról beszél nekünk, hogy az élet nem volt mindig olyan végzetesen problematikus és oly verejtékesen nehéz, mint ma. Szelid reminiscenciával érezzük, hogy valaha apró, ártatlan kis tévelygéseink voltak, s a nemezis, a megoldás, a kiengesztelődés apró vígjátékcsoportok alakjában leselkedtek ránk.

Lakatos László vígjátéka még ebben az — időben oly közel, de hangulatban oly távolos — múltban született meg. Megelőzte a „Férj és feleséget” ezt a vidám-

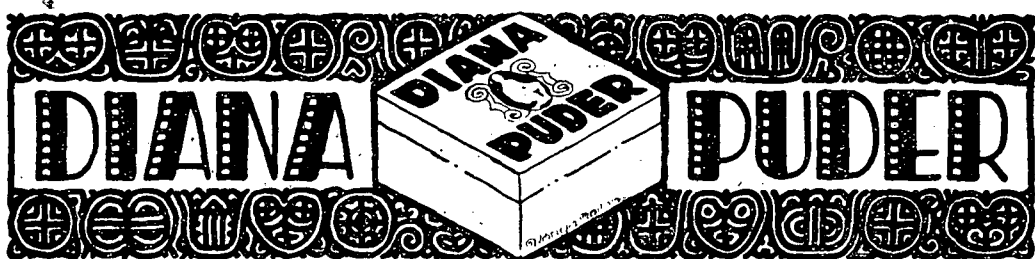
sága mellett is sok keserű okossággal megírt komédiát, de több, mint egy esztendővel utána került csak színre. Am ez a kósés egyáltalában nem ártott a vígjátéknak, sőt bevonta a finom és kellemes tollal megírt memoireok kellemes színárnyalatával. Lakatos László a művész mindig kölesönöz valamit Lakatos Lászlótól a zseniális ujságírótól, s írásai túl minden belletrista finomságon és megoldáson bámulatos hűségű korrajzok. S míg az író azt mondja nekünk: íme az ember, a zsurnaliszta könnyed meghajlással legyint: íme Budapest.

S az írásnak ezt a kettős élet megtaláljuk „A menyasszony”-ban is. A vígjáték hőse egy fiatal lány, ki végül azé lesz, akit szeret. Ez természetesen bizonyos ártatlan fondorlatokon keresztül sikerül, de az akadályok elsimulnak, s az igaz szerelem győzedelmeskedik. A történet oly tiszta és primitív, mint az első komédiáké s éppen azért hálás és hatásosan feldolgozható. S Lakatos László biztos kézzel bonyolítja az ifjú menyasszony sorsát, simán, zökkenésmentesen zajlik le a szerelmi regény és egy pillanatig sem hanyatlik le a nemes, irodalmi vígjátéki nivóról. Lakatos enyhén szatirikus szemüvegén át típusokká fokozódnak az alakok s mi egymásután ráismerünk az emberekre, akik a modern pesti életet alkotják. Ez a vígjáték hű és igazságos. Automatikusan visszautasítja magától azt a kísérletet, hogy alakjait emberileg értékeljük, mert hiszen csupán azt tárja elénk, hogy Pesten anno dazumal ilyen emberek éltek. S nekünk ezeket az embereket, mint valóságokat el kell fogadnunk.

És Lakatos László kivételes tehetsége könnyűvé tette nekünk ezt a feladatot. A vígjáték csupa báj és derű, lépten-nyomon elénk bukkannak az ötletes, éles megfigyelések és e kis pesti milliomos lány alakja körül feltárul előttünk a sok emberi félszég, jóság, vidámság és könnyes érzelem. Gyorsan és lendületesen peregnék egymásután a jelenetek, rakétnak a szavak és pariroznak a párbeszédek, kultúrát, rutint s egy kis rokonszenves fölényességet érzünk ki a játékból. „A menyasszony” nivós munka s értékes eredménye annak a kornak és gondolatvilágnak, melyben világra jött. Ezt legjobban az bizonyítja, hogy ma is elevenen hatott a Belvárosi Színház gondosan rendezett előadásában. A nagy színpadi érzékkel megfeszített húrok jól pendültek; a helyzetek, a fordulatok egymásutánja mind azt bizonyítja, hogy Lakatos László feltétlen ura a színpadi technikának. Am a „Menyasszony” csak egy állomása Lakatos drámaírói pályájának. Ez az ideges és érzékeny író, ki mindig szervesen belekapcsolódott a korába, most biztosan távolabbi célok és problémák felé sodródott. Az új Lakatos dráma már egy elindulás lesz a mélységek felé, amerre egyre jobban hajlik az ő romantikától és könnyedségtől fokozatosan távolodó, szkeptikus és tépelődő egyénisége.

F. L.

MEGBIZHATÓ ZONGORATEREM. Arra való tekintettel, hogy a zongorakereskedelem terén különösen felbujánzott a laikus vevők hiszékenységevel való visszaélés, szükségesnek tartjuk t. olvasóinkat óva inteni az ú. n. „alkalmi vásárlásoktól”, melyek örve alatt rejtett hibájú, de hasznavehetetlen zongorákat szoktak lelkiismeretlen üzerek a jóhiszemű közönség nyakába varni. Megnyugvással csakis ott vásárolhatunk, ahol a jótállásban kellő garanciát látunk. Ezért ajánljuk Sternberg császári és királyi udvari hangszergyár Rákóczi-út 60. sz. Zongora-termét, mely szoliditágáról évtizedek óta legelőnyösebben ismeretes.

MŰVÉSZET.

Képzőművészeti krónika.

Lotz Károlyt életében oly kevésbé értékelték jelentősége szerint, mint nagy barátját és kortársát, Székely Bertalant. Mindkettőjüket tekintélyként emlegették; az idősebb nemzedék elfogultan magasztalta, a fiatalabbak minden szimpátia nélkül elismerték. Igazi értékét, nem is szólva művészetének történelmi jelentőségéről, nem méltányolták; nem méltányolhatták már csak azért sem, mert a korszellem e két művész életében jelentős változáson ment át, e művészek viszont e változás előtt — a saját érdekükben — nem hajoltak meg. A klasszicizmus és romanticizmus egy impresszionisztikusan érző korban nem találhatott erős visszhangra. Ma, amikor ismét feltámadt a történelmi érzék s erős a vágy valamely nyugvópont után, lehetőségessé vált egy Lotz Károly művészetének általános és specifikusan nemzeti értékeit teljes egészükben méltányolni. Lotz tanulmányainak és rajzainak kiállítása nagyban elősegíti ezt a teljes méltánylást. E fontos művészettörténeti anyagnak összeállítása és tudományos feldolgozása dr. Meller Simon érdeme.

A *Nemzeti Szalón* kollektív kiállításának nagy része *Rózsaffy Dezső* munkáiból sorozódik. Most kiállított munkái többnyire a legutóbbi esztendő alkotásai s egyenként már nagyrészt láthattuk őket. Benyomásunk e munkákról most se változott: *Rózsaffy* kerüli a nagy feladatokat, figurális kompozíciók nem érdeklik, most is, mint azelőtt, a taine-i „un coin de la nature” elvét követi. Bevallottan impresszionista s mint ilyen, a franciák tanítványa, leginkább Cézanne-é és Gauguin-é, akik koloritját irányítják. Csöndes temperaméntuma, becsületessége és őszintesége megóvták a különkedésektől, de távol tartották a nagyobb lendületektől is. — Feleségének, *Gontsarov Olgának* rajzai nagyrészt szerény és intím megnyilatkozások, a nagy nyilvánosság számára kevés a jelentőségük. — A többi kiállító közül figyelemreméltó *Gáspár Miklós* képsorozata. Gáspár erős megfigyelője a nyomornak s az emberi szenvedélyeknek. Mint akvarellista is elismerésreméltó.

A *Műcsarnok* tavaszi tárlatán kevés festmény képviseli a magasabbrendű művészi törekvéseket. Meg kell itt emlékeznünk *Czencz János*, *Szüle Péter*, *Szlányi Lajos*, *Glatz Oszkár*, *Karlovszky Bertalan* festményeire. Kiváló munka *Hatvany Ferenc* női aktja. *Szőnyi István* férfiareképe, *Gombos Lilly* önareképe erőteljes művészet. Értékesek *Makoldy József*, *Belanyi Viktor*, *Csuk Jenő*, *Kálmán Péter*, *Korányi Felicita*, *Körmendi Frim Ervin*, *Tornyai János*, a preraffaelita érzésű *Krusnyák Károly*, *Leidenfrost László*, *Kunffy Lajos* képei. A szobrok közül kiemeljük *Sidló Ferenc* és *Pásztor János* alkotásait s megemlítjük *Horvai János*, *Vaszary László*, *Bezerédi Gyula* jó szobrait, illetve reliefjeit.

Register.

IRODALOM.

Az Ezeregy Éjszaka Könyve.

— A „Genius” kiadása. —

Füzetekben jelenteti meg a „Genius” könyvkiadó vállalat a csodaszép, régi perzsa és hindu eredetű regék, az *Ezeregyéjszaka* pompás meséinek teljes gyűjteményét magyarul. Az *Ezeregyéjszaka* mindent felülmúló kincsesháza, a Kelet népeinek már régidőkben kifinomult és tökéletes művészete, az életnek az ő naív képzetükben való megjelenése, komoly tudás és játszi kedély, igaz költészet — végre, hogy ez a csodamű, amely már minden nemzetnek kincse, most magyarul is meg-

jelenhet. A mű, amelynek terjedelméhez fogható alig van az egész irodalomban, füzetekben jelenik meg, *Helbing Ferenc* tanár egy-egy illusztrációjával. A fordítást egyik tehetséges magyar író *Orientális* néven végzi a legszebb magyar mesenyelven, tiszta, szép és simafolyású, bizonyára legközelebb a tökéleteshez, komoly és alapos munka, amely a régi Kelet bűvös, páratlanul gazdagnyelvezetű meséit az erre annyira alkalmas magyar nyelven adja vissza. Hiszen bizonyos, hogy a mi zengő nyelvünk szólásai, formái, csengő szavai talán minden európai nyelv között a legalkalmasabbak a Kelet költészetének hű közlésére. Az olvasmány pompás élvezet, csak a címe csal: mesék és nem szabadna az ifjúság kezébe adni. Az a naivitás, mellyel az élet legtermészetesebb lefolyását, az életerőt, a vágyat és a nemek érintkezését következetesen minden alkalommal leírja, szinte mosolygató, noha sok, bár a naivitás jellegét magánviselő, erős erotikum van benne, amely néhol szinte drasztikussá válik. A kor, amelyben történik és amelyben keletkezett, bizonyára őszintébb volt a mai-nál, de mindenesetre istenien naiv és még nem érzékeny társadalmi és társasági konvenciók iránt. És a fordítás, amely minden részletében pontos, itt is a lehető legteljesebb realitású. A „Genius” szép feladatra vállalkozott, hogy ez örökbecsű munkát éppen a mai zord, nehézkiüldmű időkben adja nekünk, szinte menekülésnek, feledtetőnek, amely pillanatokra megszabadít életünk elkegyetlenedésétől, a súlyos gondoktól, mondjuk: magától az élettől. Kétségtelen, hogy e munka megjelenésének lehetősége a kiváló *Káldor* igazgató érdeme, aki ez új vállalat élén bizonyára sok szép és értékes műhöz juttat majd bennünket. Reméljük, hogy az *Ezeregyéjszaka* könyve és a Puskin Anyegin Eugénje mellett módot és alkalmat fog találni magyar írók nagybecsű munkáinak díszes kiadására is.

Fáth Imre.

Csató Károly: *Giarion*. (Modern könyvtár 613—615. sz.) Egy fiatal írói pálya értékes gyümölcse Csató Károly: *Giarion* címen megjelent elbeszélő kötete. Két elbeszélést tartalmaz, amelyek közül a „Giarion” című minden bizonyítást feltűnést fog kelteni. A háború borzalmainak egy kis jelenete ez az elbeszélés. A parasztlány kénytelen saját testét a dúrva idegen katonáknak odaadni, hogy egy kis lisztet szerezzen éhező családjának. Finom lélekrajz és meglepően ügyes előadó készség jellemzi Csató írását, amely bizonyára ismertté fogja tenni szerzőjét, aki nem hivatásos író, hanem a munkáértársadalom egyik tagja. Az Athenaeum kiadásában megjelent kötet ára tetszetős kiállításban 7 korona 15 fillér.

KÖZGAZDASÁG.

A Magyar Unióbank Rt. Ráday Gedeon gróf elnöklésével tartotta rendes közgyűlését, amelyen Gerő Vilmos dr. vezérigazgató terjesztette elő az igazgatóság jelentését. Az intézet 1918 június havában alakult és az 1919-iki üzletével együtt másfél esztendő eredményéről számolt be. Megszerezte a csepeli építési anyagok gyára Rt., a szénipari és kereskedelmi Rt. (somoskőújfalui kőszénbánya), a monori múmalom és gőztéglagyár Rt., a királymajor-csepeli kertészgazdasági Rt., a lunkányi műtrágya és erdőipar Rt., az egyesült szatmári és huszki fabutorgyárak Rt., az Unió műszaki és gépforgalmi Rt., a Cerna állatkereskedelmi és husipari Rt., a Walla Unió cementárugyár Rt. (ifj. Walla József vezetésével) részvényeit, a vállalatokat megnagyobbította és üzembe állította. Megszerezte az Unió biztosító Rt. részvényeit is, mely utóbbi átvette az

Dohánypác

100 gramm dohánynak elegendő próbadíj ára 15 korona és postaköltség. Régi kilogramm dohánynak elegendő adag ára 35 korona és postaköltség.

valódi egyiptomi, a legrosszabb dohányt is finomná és illatosá teszi, kapható CITY drogéria, V., Eskü-ut 5. sz. és HONVÉD drogéria, I., Attila-körút 2. szám alatt.

Unió élet- és gyermekbiztosítási intézet mint szövetkezet százmillió koronát meghaladó biztosítási állományát. Érdekeltségébe vonta a körösbányai erdőipar rt.-ot és a Magyar faüzem rt.-ot. Evégből a közgyűlés elhatározta, hogy az alaptőkéket negyvennyolc millió koronára emeli fel olyként, hogy tizennégy millió korona névértékű részvényt a régi részvényeseknek ajánlanak fel és pedig minden három részvényre két új részvényt, darabonként hatszáz korona kurzuson. A fennmaradó öt millió korona névértékű részvényt pedig egy erre a célra alakult konzorcium veszi át. Ily módon az intézet negyven millió korona alaptőke mellett circa tizmillió korona nyílt tartalékkal fog szerepelni. A közgyűlés további folyamán az igazgatóságba beválasztottak új tagokul: Teleky József gróf és Luczenbacher Raul. A 2,751.016 korona 13 fillér tiszta nyereségből részvényenként 30 korona osztalékot állapítottak meg. A közgyűlést követő igazgatósági ülésen Rónai Dezső dr.-t ügyvezető igazgatóvá, Létay Gusztávot igazgatóvá, Vas Pált igazgatóhelyettesé, Gergely Oskárt és Riesz Bélát pedig cégvezetőkké nevezték ki.

A Magyar Agrár- és Járadékbank r.t. idei rendes közgyűlését május hó második felében fogja megtartani, amelyen az igazgatóság a közgyűlést már tájékoztatni fogja azon tárgyalások eredményéről, amelyek a Magyar-Olasz Banknak az Agrárbankkal való együttműködésére vonatkozóan folyamatban vannak.

Trieszti Általános Biztosító Társulat (Assicurazioni Generali). Az intézet középponti igazgatósága Poór Jakab igazgató elhunyt és Steinhardt Emil igazgató urnak egészségi okokból történt visszavonulása folytán a magyarországi igazgatóság cégvezetői közül Lugos János, Ehrentheil Lajos, Rada Dezső urakat igazgatókká, Wellisch Jaques József, Biró Hugó, Filipek Ferenc urakat igazgatóhelyettesekké nevezte ki.

A Budapest Lipótvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság április 26-án tartott közgyűlése elhatározta, hogy 2,891.828-96 koronát kitevő tiszta nyereségből a tartalékalapnak 300.000 koronával való dotálása mellett a 23. és 24. számú szelvény e hónap 27-től kezdve együttesen 20 koronával váltassék be. Az intézet tartalékai az ez évben sikeresen keresztülvitt tőkeemelésnél elért felpénzzel 6,415.408 koronára emelkedtek. Az igazgatóságba a turnus szerint lelépő tagokat s új tagul Kovács J. Kálmán ügyvezető-igazgatót egyhanguan megválasztották.

Universum Kereskedelmi Részvénytársaság cég alatt új részvénytársaság tartotta e hó 20-án alakuló közgyűlését. A részvénytársaság alaptőkéje 20,000.000 korona. Igazgatósági tagok: Sztéryni József báró, mint elnök, Hartenstein Jenő alelnök, Beck Jenő, Dobránszky Béla dr., Elek Sándor dr., Epstein József, Gottl Ágost dr., Herzog Ignác, Jekelfalussy Zoltán, Lukóvich Aladár, Mayer Miksa, Szurmay Sándor báró, Zerkowicz Emil. A főügyelőbizottság tagjai: Bartóky József, Fitz Artur dr., Haas Emil, Kiss Géza dr., Kovács Miksa, Szávost Sándor, Steinhaus Géza. A társaság ügyvezető igazgatója Adler Félix, az Adler és Altschul-cég tulajdonosa.

A Schwartz-szanatórium részvénytársaság április 18-án tartotta rendes közgyűlését Kosztka Antal dr. miniszteri tanácsos, volt kincstári jogügyi igazgató elnöklésével. A közgyűlés az összes jelentéseket egyhanguan tudomásul vette, csupán az alaptőkének 3 millió koronáról 4 millió koronára való fölemelése tárgyában volt eltérő indítványa Erdélyi Sándor dr.-nak. A közgyűlés azonban Szilágyi Miklós felszólalása és Komlós Jenő ügyvezető-igazgató fölvilágosítása után óriási többséggel az igazgatóság álláspontját tette magáévá. A választások megajtése után a közgyűlés véget ért. Az esedékes szelvényeket május 1-től a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank és a Magyar Agrár- és Járadékbank 10 koronájával váltja be.

Felelős kiadó: BOROS JÁNOS.

Legjobb megóvás a Katzer-féle (R.-t.). Első és legnagyobb konzerváló intézet bundák, szőnyegek stb. részére. (Ó-utca 44. Telefon: 21—98.) Egyedül teljes és legkíméletesebb tisztítás a Katzer-féle szab. szövetővő-alátétek. Szenzációs — legjobban bevált — találmány.

FELTÜNŐEN GAZDAG VÁLASZTÉK:
remekszép nyakkendők, uri fehérneműk és kézelőgombkészletekben

Nyakkendőház

IV., Kigýó-utca 5. (Klotild-palota)
és V., Deák Ferenc-utca 14. szám.

101

HAJSZÁLAKAT hölgyek arcáról, karjáról végleg kiirtja felelősséggel Pollák Sarolta, Andrassy-út 38. I. (Telefon 157—98.). Ártalmatlan, fájdalommentes kezelés. Rögtöni hatás. „Miracle“ hajeltávolítószer szétküldése utasítással. Szépségápolás. Szemölcsirtás. (11)

POLIMORTIN

ROVARIRTÓ

megöl minden ágyra-
:: mászó férget ::

**Kapható: Iparchémiái Laboratorium
Budapest, VI., Nagymező-utca 20.**

**ZoZo szappant és sampont
használ az igazi dáma!** 126

Kapható mindenütt! Készíti: Hunnia Gyógytár, Erzsébet-körút 56.

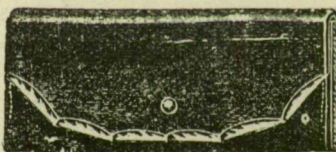
Legfinomabb bördíszműárakat:

erszényeket, oldaltárcákat, retikülöket, szivar- és cigarettatárcákat

saját anyagomból és hozott anyagokból készíték. Átalakításokat e cikkekben a legnagyobb tökéletességgel elvégeznek.

80

WEIL EMIL

finom bördíszműárak gyártása Budapesten, IV., Cukor-utca 5. sz. (a Ferenciek-tere közelében.)

STERNBERG HANGSZERGYÁR
Rákóczi-út 60. (Saját palota.)

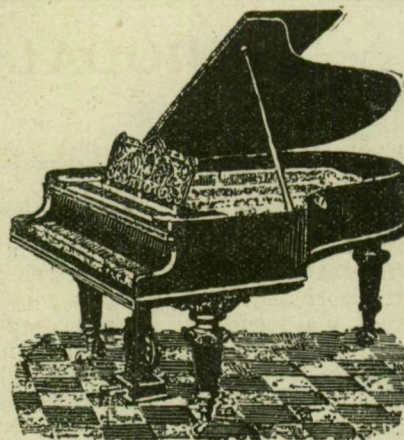
Amerikai és egyéb külföldi gyártmányu,
világhírű zongorák és pianínók. 03

„Etofon“ beszélőgépek

tökéletesített új modelljei!
Világhírű művészek teljes
hanglemez-repertoírja.

Az összes hangszerek legfinomabb minőségben! Mesterhegedűk, gordonkák, fuvolák és tárogatók. Zenekari rézfúvós hangszerek, cimbalmok és harmonikumok. Bél-, selyem- és acélhúrok. Saját hárpfonóda gépüzemre. Zongora bérlet. Vidékre való szállításokat legpontosabban eszközölünk. Hangszerek javítását szakszerűen végzünk.

Telefon: József 60-68.

Perzsa szőnyeget, régi magyar mesterek

műtörténeti értékű festményeit

és egyéb műkincseket, gyönyörű lakberendezési tárgyakat a legszolidabb árban vásárolhat

TUDUK TIVADAR műkereskedő szalónjaiban.

VI., Dálnok-utca 12/A. I.

46

GULYÁS PÁL
FŐURI CIPÉSZ

105

BUDAPEST

IV., KAPLONY-U. 3.

GRÖF ANDRÁSSY-PALOTA.

Hasznos kézikönyv:

STOITS

Nagy Budapest

Budapesti útmutató a főváros térképével.

Ára 12 korona.

Kapható «A HÉT» könyvosztályában. Budapest, V. ker., Országház-tér 16. szám.

A NÉMET NYELV

magántanulás utján való elsajátítására és begyakorlására alkalmas nyelvtanok és társalgó-könyvek. — A német szöveg is latin (magyar) betűkkel lett szedve.

Schenk: Német fogalmazás és helyesírás szabályai.

Irta: Dr. Hegedűs J. Ára ... .. **8 K**

Schenk: Német zsebnyelvtan a német kiejtés

megjelölésével. Ára karton kötésben ... .. **8 K**

Schenk: Magyar-német beszélgetések a német társalgás begyakorlására. Ford. gyakorlatokkal. **8 K**

10% pótlék, mint felár. — Porto 200 fillér. — Kapható és megrendelhető «A HÉT» könyvosztályában, Budapest, V. kerület, Országház-tér 16. szám.

MODERN PÁRISI SZÉPSÉGÁPOLÁS.

Hajszálak végleges eltávolítása, szemölcsök, ráncok és összes szépséghibák kezelése. Kosmetikai szerek kaphatók. HEGEDŰS ILONA kosmetikai intézete. Budapest, IX., Ráday-u. 53. II/3.

AZ EZEREGYÉJSZAKA

Az Ezeregyéjszaka meséit, irodalmi értékéhez méltó módon adja ki a GÉNIUS könyvkiadó vállalat. Az első füzet most jelent meg, díszes borítékban, művészi illusztrációkkal, amelyeket Helbing Ferenc tanár rajzolt. Egy füzet ára 15 korona; kapható **A HÉT** könyvosztályában V., Országház-tér 16.

TELJES KELENGYÉK

háziilag készült női-, férfi-, gyermek-, baby- és intézeti fehérneműekből
:: SZÉKELY JENŐNÉL ::
Kammermayer Károly-utca 2. sz. (Szervita-tér sarok.)

**KÁVÉHÁZBAN
ÉTTEREMBEN
SZÁLLODÁBAN
KÉRJÜK**

A HÉT

**LEGUJABBAN
MEGJELENT
PÉLDÁNYÁT!**

**STRINDBERG:
VIHAROS TENGERTEN.**

Axel Borg főhalászmesternek két nagy ellensége van. Egyik a «mindennapiasság», a «közvetlenség», amely nem tudja neki megbocsátani, hogy az átlagemberek közül kiemelkedik. A másik ellenele: saját érzékei, nemi vágyai, amik legyűrrik józanságát és az ész szavát. Igazi Strindberg-téma ez a kettős harc, mely mindvégig izgalmas és érdekes. Kötő fordításban

Ára fűzve ... .. **K 26.—**
Kötve ... .. **« 42.—**

Törvényesen védve.

16

TELEFON: JÓZSEF 28—32.

A „KÉK KÖNYVER” legújabbban megjelent kötetei:

Gáspárné D. Margit: Pesti dákák. Biedermeyer regény. (A régi Pest hangulatos és regényes rajza.) A Liselotte folytatása. Képes borítékban. Ára ... .. **K 18.—**
Gosztonyi Á.: Egy pesti fin. Regény. (Egy pesti finnak választani kell a becsületes munka, vagy a könnyelmű élet között.) Színes borítékban. Ára ... .. **K 15.—**
Prévost M.: Félszüzek (Demi Vierges). Prévost legszenzációsabb regénye. Franciából fordította Laky M. Ára ... .. **K 22.—**
Farrère C.: Dax kisasszony. A szerzőnek Kis kokottok — Kis szövetségek regényének előzményét (előző részét) képezi. Franciából fordította Szatmáry Jenő. Ára ... .. **K 24.—**

Kaphatók „A HÉT” könyvosztályában, Budapest, V. Országház-tér 16.

HAMISFOGAKAT

dísz tárgyakat, platina-, arany- és ezüsttőrő-
dékeket legmagasabb napi áron **VESZEK**

GROSS ANTAL

VIII., József-körút 23. félemelet 1.

Dr. Füredi -féle orvosi rendelőben férfiak és nők betegségei szakszerűen gyógyíttatnak.
Rákóczi-út 32. I. :: Rendelés egész nap. ::

HÁROM KÖNYV-UJDONSÁG!

Harsányi Zsolt. A FÉLTÉKENY KÖLTŐ Kuplék, dalok, szonok. Ára díszes borítékban 26 kor. A Medgyaszay-színház legsikerültebb, legkedveltebb és legnépszerűbb kupléi és dalai kelnek életre Harsányi pompás könyvében. Jeges címlapjával.

KEGYELMES URAM! Színpadi komédiák és más jelenetek. Irta Liptai Imre. Ára 30 korona. Hosszu időn keresztül a legvonzóbb számai voltak ezek a szellemes jelenetek az Apolló kabaré műsorának, amit most a szerző egy kötetbe gyűjtve ad ki.

ARANY JÁNOS Negyedik kiadásban jelenik meg Riedl Frigyes könyve a legnagyobb magyar poétáról, akinek klasszikus költészetét közel 400 oldalas kötetben méltatja a szerző. Ára 48 korona.

Kaphatók a „HÉT” könyvosztályában Budapest, V., Országház-tér 16.

A HÉT KÖNYVOSZTÁLYA

BUDAPEST, V., ORSZÁGHÁZ-TÉR 16. SZ.

Minden könyvet az eredeti bolti áron szállít. Legcélszerűbb a könyvek árát postautalványon előre beküldeni, mivel utóvet küldésnél a könyvek is később jutnak a megrendelő birtokába s a portóköltség jóval magasabb.

Portóköltség csomagoknál	6 K
Ajánlott küldés mellett	4 K
Barry Pain: Uj Gulliver	Ára 3.20
Halmy József: A pesti front	2.—
Kadosa József: Béke	2.—
„ Gyönyör	3.20
Nagy Lajos: Egy berlini leány története	6.—
Peterdi Andor: Katonák	1.20
„ A regéczi boszorkány	10.—
Twain Márk: Humoreszkek	10.—
Whitemann H.: A kastély fantomja	10.—
„ A palota rejtelmek	3.—

Mindenki angolul tanul

A KULTURA NYELVTANAI
VILÁGNYELVEK
TANÍTÓ NÉLKÜL

Most jelent meg

Angol-Amerikai Társalgási Nyelvtan

a kiejtés pontos megjelölésével, angol szótárral, kizárólag magántanulók számára. A díszes kiállítású kötet ára 22.— korona.

A Kultura Angol Nyelvtana kapható „A HÉT” könyvostályában, V., Országház-tér 16. sz.

Most jelent meg!

Tréfás könyv.

Vidám írások, mókás történetek. Írta: Gosztonyi Ádám

Pólya Tibor és Szigethi István rajzaival. Ára 20 korona.

Kapható A HÉT könyvostályában, Bpest, V., Országház-tér 16

AZ OLASZ NYELV

magántanulás útján való elsajátítására és begyakorlására alkalmas nyelvtanok, társalgókönyvek és zsebshótárak az olasz kiejtés megjelölésével.

Schidlof dr.: „1000 szó” levélszerinti módszere az olasz nyelvnek magánuton való elsajátítására. A 10 levélben teljes nyelvtan ára 10 K, mappában ... 35 K

Schidlof dr. gyakorlati módszerének olasz zsebshótára. Mindkét rész egybekötve. Ára ... 8 K

Schenk olasz zsebnyelvtana és társalgó zsebkönyve az olasz kiejtés megjelölésével. Ára kartonkötésben ... 8 K

Schenk részes shótárak: Magyar—olasz rész külön. Az olasz kiejtés megjelölésével. Ára ... 10 K

100% pótlék, mint felár. — Portó 200 fillér. — Kapható „A HÉT” könyvostályában, Budapest, V. kerület, Országház-tér 16. szám.

Új könyvek:

Székely Jenő. Csönd. Szép Ernő előszavával ...	3.—
Sherlok Holmes kalandjai. Vallomás a halál után	4.—
Benedek S. Száraz kenyér. (Monológ) ...	1.—
— Parvenü mama. (Monológ) ...	1.—
Kelemen Viktor. Estefelé ...	6.—
Honti Tibor. Simon a kereszttel ...	6.—
Acs Klára. Asszonyok vallomásai ...	10.—
Rogoz Oszkár. Süppedő utakon. Egy leány kálváriája ...	14.—

Kaphatók „A HÉT” könyvostályában
Budapest, V. ker., Országház-tér 16. sz.

Írógépek,
Irodabutorok,
Pénzszekrények

ECKSTEIN GYULA

Budapest, IV., Párisi-u. 1.
I. emelet. Telefon 126-06.

KÁVÉHÁZBAN

ÉTTEREMBEN

SZÁLLODÁBAN

KÉRJÜK

A

H

É

T

Szenzációs
ujdonság!

H. G. WELLS:

Most jelent
meg!

EMBEREK A HOLDBAN

A világhírű író egyik legérdekesebb és legizgalmasabb regénye. — Ára művészi színes borítékban 30 K 30 f.

Kapható „A HÉT” könyvostályában, Budapest, V., Országház-tér 16. sz.

Lakás,

üzlethelyiség, családi ház, bérház, gyári, ipari ingatlanok forgalmi vállalata. HUSZÁR A. V. ker., Zrínyi-utca 1. Telefon: 81-08.

LUBBOCK: AZ ÉLET ÖRÖMEI.

Fordította és bevezetéssel ellátta: Dr. Sidó Zoltán.

Egy nagy tudós előadásai az élet nemes örömeiről, a természet szépségéről, a tudományról, a művészetekről. Soha nem volt nagyobb szükség egy ilyen lelket üdítő, tiszta, nemes irányú könyvre, mint napjainkban. Derűs, higgadt és böles világszemlélet minden sora.

Ára 10% felárral 33.— korona. — Révai-kiadás.

Kaphatók:

„A Hét” könyvostályában, V., Országház-tér 16. sz.

THE ANGLO-HUNGARIAN CORPORATION LTD.

ANGOL NYELVÜ

gyakorlati kereskedelmi iskolát nyit Budapest. Felvilágosítást ad Wiesinger igazgató és előjegyzéseket elfogad a társaság ideiglenes irodájában V., Dorottya-utca 9, félelem. 3.

ÚJ OLCSÓ REGÉNY!

BRET HARTE: EGY BÁNYA TÖRTÉNETE

Fordította: Halász Gyula.

Kedves és mindvégig érdekes, kalandos amerikai regény. Ára művészi borítékban 6 korona.

Kapható „A HÉT” könyvostályában, Budapest, V., Országház-tér 16. sz.

BÉLYEGET vesz és legoicsóbban elad-Andai

Vidékre utánvéttel. Kérjen árjegyzéket. Telefon József 71-59.

Három szenzációs új könyv

Pekár Gyula: A magyar költők szerelmei Ára 30 K

Surányi Miklós: Floriche Ára 20 K

Lyka Károly: Kis könyv a művészetéről Ára 22 K

Kaphatók: „A HÉT” könyvostályában
Budapest, V., Országház-tér 16.

GYÖNYÖRŰ KÖNYVUJDONSÁG!

ROMAIN ROLLAND

JEAN CHRISTOPHE IV. kötet:

A LÁZADÁS.

Fordította dr. Zolnai Béla. Falus Elek és Azary-Prihoda művészi borítékban. A 308 oldalas díszesen kiállított regény ára K 48 40 Az Athenaeum r.-t. kiadása. — Kapható „A HÉT” könyvostályában, Budapest, V. kerület, Országház-tér 16. szám.

LEGUJABBAN

MEGJELENT

PÉLDÁNYÁT!